

मूल्य ₹ १५/-

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक ७ • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • जुलै - २०२१

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक ०७ • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • जूलै - २०२१

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगळी वेगळी भेट

(पंजाबी, इंग्रजी व हिंदी भाषेत सुध्दा प्रकाशित)

संपादक
राजेंद्र थोरात
(अवैतनिक)

सजावट व चित्रे
स्वप्निल वि. झाटवळ
राजनंदन कृ. पिंपळकर ● श्रीकांत द. पाटील

संत निरंकारी मंडळ (चेंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हसती दुनिया पत्रिका एम.पी.प्रिटर्स, बी-२२०, फेस-II, नोएडा-२०१३०५, जिल्हा-गौतम बुद्ध नगर (उत्तर प्रदेश) येथे छापून संत निरंकारी भवन, ५० मोरबाग रोड, दादर (पूर्व), मुंबई - ४०० ०९४. येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०० ०९४

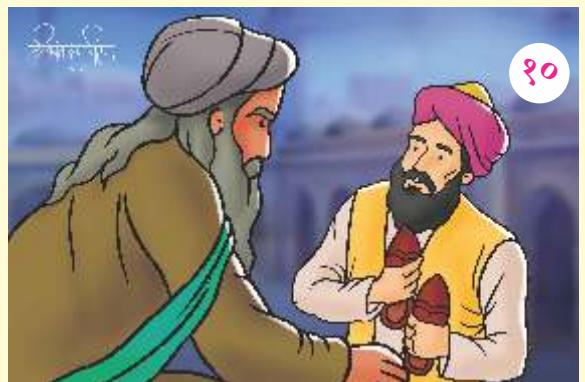
ई-मेल marathi.hastiduniya@gmail.com

Website : www.nirankari.org

लेखकांच्या मताशी सहमत असणे अनिवार्य नाही

देश	१ वर्ष	३ वर्ष	५ वर्ष	१११५०००
भारत/नेपाळ	₹ 150	₹ 400	₹ 700	
यू.के.	£ 15	£ 40	£ 70	£ 150
यूरोप	€ 20	€ 55	€ 95	€ 200
अमेरिका	\$ 25	\$ 70	\$ 120	\$ 250
कॅनडा/ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 85	\$ 140	\$ 300

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४९० ५७४९

६

१०

स्तंभ

- दोन शब्द ०४
- आरोग्याचा मंत्र ०९
- विचारपुण्य १२
- शब्दकोडे १५
- वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे २२
- दादाला विचारू या २३
- दिव्यवाणी २५
- वाढदिवसाच्या शुभेच्छा २६
- हसा मुलांनो हसा ३०
- सामान्य ज्ञान ४५
- चित्र काढा आणि रंग भरा ५०

चित्रकथा

- आजोबा १६
- किंटी ३८

२०

विशेष व प्रेरक प्रसंग

- व्यक्तिविशेष ०८
- तेजस्विनी २४
- आरोग्य विशेष २९
- भ्रमंती ३२
- विशेष ३५
- समर्थ दर्शन -भाग ७५ ३६
- संतकथा ४२
- मत्स्यजगत ४८
- विध्वजगत ४९

४३

४६

कथा

- कर्मभोग ०६
- माया गुरुचरणाची दासी १०
- डाव उलटला २०
- वटवाघळांची कथा २८
- पुरुषार्थ करावा ४३
- उपकाराची परतफेड ४६

४८

४९

कविता

- शब्द सुमनांजली ०५
- ओळख पाहू आता २८

हसती दुनिया
जुलै २०२१

३

विचार कृतीत यावे

ज पानमध्ये एक विद्वान संत महात्मा एकनिष्ठ अनुयायी होते. गौतम बुद्धांचे विचारांचा त्यांच्यावर खूप मोठा प्रभाव होता.

भारतातील बौद्ध धर्मग्रंथाचे जपानी भाषेत भाषांतर करून भगवान गौतम बुद्धांची शिकवण जपानी लोकांमध्ये पसरवावी अशी त्याची इच्छा होती; परंतु या कामासाठी त्यांना पैशांची गरज होती. पाच—सहा वर्षे वणवण फिरुन त्यांनी कसेबसे पाच हजार रुपये जमवले आणि भाषांतर करायला सुरुवात करण्याची तयारी केली; परंतु त्या वर्षी जपानमध्ये मोठा दुष्काळ पडला. लोकांचे हाल त्या महात्म्याला पहावेनात. त्यांनी गोळा केलेला तो निधी दुष्काळग्रस्तांमध्ये वाटून टाकला. भाषांतरासाठी जमवलेला निधी अशाप्रकारे वाटून टाकायला नको होता असे लोक बोलू लागले. दुष्काळ सरल्यानंतर महात्मा पुन्हा निधी गोळा करण्यासाठी फिरु लागले. पुन्हा पाच वर्षे अशीच निघून गेली. यावेळी जेमतेम चार हजार रुपये जमले आणि पुन्हा ते भाषांतर करायला बसणार, त्याच वेळी मुसळधार पाऊस सुरु झाला देशात महापूराने थैमान घातले. घरेदारे वाहून जाऊ लागली. लोकांचे हाल हाल होऊ लागले. दयाळू महात्म्याने जमा केलेले सगळे पैसे पूरग्रस्तांच्या मदतीसाठी देऊन टाकले. लोकांनी पुन्हा टीका केली. ज्या कामासाठी पैसे गोळा केले गेले त्याच कामासाठी ते वापरले पाहिजेत, असे ते बोलू लागले. त्यावर महात्मा काही न बोलता शांत राहिले आणि

पुन्हा एकदा मोठ्या निश्चयाने निधी गोळा करण्यासाठी फिरु लागले. यावेळेस मात्र लोकांनी त्यांना जास्त प्रतिसाद दिला नाही. कसेबसे पाच हजार रुपये जमले. अतिशय काटकसर करून त्या विद्वान महात्म्याने बौद्ध धर्म ग्रंथाचे जपानी भाषेमध्ये भाषांतर केले. बुद्धांच्या विचारांचे संकलन असलेला तो ग्रंथ जेव्हा प्रकाशित झाला तेव्हा त्यावर लिहिले होते— ‘तिसरी आवृत्ती’ लोकांनी विचारले, “पहिली आवृत्ती आणि दुसरी आवृत्ती कुठे आहे? ती कधी प्रकाशित झाली?”

महात्मा म्हणाले, “पहिली आणि दुसरी आवृत्ती ही फक्त त्याच लोकांना दिसू शकेल; ज्यांच्याकडे बुद्धांचं कोमल हृदय आहे, बुद्धांचा उदार दृष्टिकोण आहे, बुद्धांची मानवतेप्रती अपार दया, करूणा आहे. कारण तिसन्या आवृत्ती पेक्षा पहिल्या दोन आवृत्त्या अधिक महत्वाच्या होत्या. तिथे विचारांची नाहीतर कृतीची आवश्यकता होती. मानव मात्राची सेवा महत्वाची होती.”

महात्म्यांचा सांगण्याचा भावार्थ हाच होता, की केवळ बुद्धांचे विचार ऐकून उपयोगाचे नाही तर त्यांच्या विचाराप्रमाणे जीवनात कृती घडावी. बुद्धांचा कनवाळूपूणा, मानवतावादी दृष्टिकोन दया, सहनशीलता इत्यादी सद्गुणांचा परिचय ग्रंथातून होतो; परंतु ते गुण जेव्हा मानवमात्राच्या सेवेसाठीआपल्या जीवनातून, कृतीतून प्रकट होतात तेव्हाच त्या विचारांची सार्थकता असते.

- राजेंद्र थोरात ...

आ. सुरेश तिलोटकरजी यांच्या पावन स्मृतीस समर्पित

शब्द सुमनांजली

गुरुभक्ती भरली होती रोमारोमात विनम्रतेचा भाव त्यांच्या हृदयात,
गुरुमताचा आधार होता जीवनात साधा स्वभाव रुजवला मनात...

सहजता समर्पित शांतिची मूर्ती स्मित हास्याने मिळे मनतृप्ती,
मधुर वाणीने जोडली नाती अशी झाली गुणी विभूती...

साहित्य कलेतील ओळख न्यारी कविता रचनेत मार्मिकता भारी,
शब्दांची गुंफण जोडली खरी विविधांगी विषयांच्या बरसे सरी...

कवितेचा नजराणा हसती दुनियेत वाचकांचे मन ठेविले खुलवित,
विशेष उत्सवांची ओळख साकारीत सेवा केली त्यांनी समर्पित...

‘तिलोटकरजी’ तुमची घेऊ प्रेरणा दैवी गुणांसह साहित्यातील साधना,
सदगुरु चरणी विनम्रतेची प्रार्थना ‘रघुनाथ’ची सदैव त्यांना वंदना...

— रघुनाथ भागवत
महाड.

१० क्षमस्व

माहे जूनच्या अंकात पृष्ठ क्रमांक ६ वर **आदरणीय सुरेश तिलोटकरजी** यांनी
२६ एप्रिल २०१९ रोजी आपल्याला नश्वर देहाचा त्याग केला असे छापले गेले. ते
२६ एप्रिल २०२१ असे वाचावे. तांत्रिक चुकीबदल अंतःकरणापासून क्षमाप्रार्थी आहोत.

हसती दुनिया
जूलै २०२१

ज्ञानदण्डायेपक्षकर

कर्मभोग

द्वा पार युगात भगवान श्रीकृष्णांनी धरतीवर अवतार घेतला होता. त्यांचं कार्य संपल्यानंतर ते आपल्या निजधामाला जाण्यास निघाले.

प्रभास क्षेत्री एका झाडाखाली ते विश्रांती घेत असताना ‘जरा’ नावाच्या एका भिल्लाने त्यांच्या पायाला हरिण समजून झाडाच्या आळून बाण मारला. तो बाण त्यांच्या पायात आरपार घुसला. आपली शिकार घेण्यासाठी ‘जरा’ भिल्ल

जवळ आला आणि त्याला मोठा धक्काच बसला. ज्याला आपण शिकार समजलो ते भगवान श्रीकृष्णाचे कोमल चरणकमल आहेत.

भगवान श्रीकृष्णांकडे क्षमा मागत तो पश्चातापाने तो रढू लागला. तेव्हा भगवान कृष्ण त्याला म्हणाले, “मित्रा, रढू नकोस. नाहीतरी मला हे शरीर सोडायचेच आहे; खरंतर हा सारा प्रारब्धाचा खेळ आहे.” भिल्ल म्हणाला,

“परंतु भगवान, मी तुम्हाला बाण मारणे हा प्रारब्धाचा खेळ कसा असू शकतो?” त्यावर श्रीकृष्ण त्याला आपल्या जवळ बसवत म्हणाले, “ऐक, त्रेतायुगात जेव्हा मी राम अवतारामध्ये आलो होतो, तेव्हा तू वाली होतास. वाली आणि सुग्रीव या दोघा भावांमध्ये वैर होते. वालीने सुग्रीवाचे राज्य आणि त्याच्या पत्नीचे हरण केले होते. त्यामुळे त्याला त्याच्या कर्माची शिक्षा देण्याचे मी सुग्रीवाला वचन दिले.”

मी सुग्रीवाला सांगितले, “तू वालीला युद्धासाठी आमंत्रित कर आणि त्याच्याबरोबर युद्ध कर” सुग्रीव म्हणाला, “वाली खूप पराक्रमी आहे. मी त्याला युद्धात हरवू शकत नाही. मग मी त्याला म्हणालो, की तू त्याच्याशी जेव्हा द्वंद्ययुद्ध करशील तेव्हा मी झाडाच्या आडून वालीला बाण मारून त्याचा वध करीन. त्याप्रमाणे सुग्रीवाने वालीला युद्धासाठी आव्हान दिले. वाली आणि सुग्रीव यांचे घनघोर युद्ध सुरु झाले; परंतु दोघेही दिसायला अगदी सारखे होते, त्यामुळे मी बाण सोडू शकलो नाही. सुग्रीव वालीच्या माराने घायाळ होऊन पळत सुटला आणि मला म्हणाला, “तुम्ही मला ऐन वेळी मदत का नाही केली?” तेव्हा मी त्याला सांगितले, की

तुम्ही दोघे दिसायला अगदी सारखे आहात. तेव्हा आता तू गळ्यामध्ये फुलांची माळ घाल. म्हणजे मला ओळखता येईल. दुसऱ्या दिवशी सुग्रीवाने पुन्हा वालीला युद्धासाठी आव्हान दिले. वाली आणि सुग्रीव यांचे युद्ध चालू असताना मी झाडाच्या आडून वालीला बाण मारला. त्यात वालीचा वध झाला. वालीने मरतांना मला विचारले, की तुम्ही झाडाच्या आडून बाण मारला हा अधर्म का केला? तेव्हा मी त्याला म्हणालो, की झाडाच्या आडून बाण मारण हा नक्कीच अधर्म आहे आणि त्याचे भोग मला भोगावेच लागतील; परंतु मित्रधर्म निभावण्यासाठी आणि तू केलेल्या दुष्ट कर्माची शिक्षा देण्यासाठी मी तुला बाण मारला.”

मित्रा गेल्या जन्मी मी तुला बाण मारला होता. म्हणून या जन्मात तू मला झाडाआडून बाण मारला. आता मी शरीर सोडत आहे.

प्रारब्धाचे भोग मलादेखील चुकले नाहीत. मनुष्यजन्म ज्याने धारण केला तो जसे जसे कर्म करेल तसे तसे कर्मभोग प्रत्येक मनुष्यमात्राला भोगावेच लागतात.

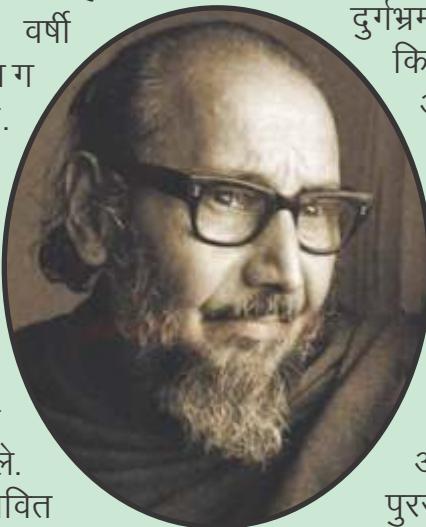
हाच कर्माचा सिद्धांत आहे. म्हणून प्रत्येक कर्म विचार पूर्वक करावे.

गडसमाट गो. नी. दा.

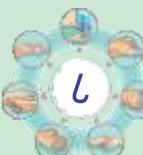
गो. नी.दा. म्हणजे ‘गोपाल नीलकंठ दांडेकर.’ त्यांचा जन्म ८ जुलै १९१६ रोजी विदर्भातील परतवाडा येथे झाला. त्यांचे वडील शिक्षक होते. गोनीदांनी वयाच्या बाराव्या वर्षी स्वातंत्र्य लढ्यात भाग घेण्यासाठी घर सोडले. त्यामुळे जेमतेम सातवी पर्यंत त्यांचे शिक्षण झाले. त्यानंतर मात्र शाळेशी त्यांचा काही संबंध उरला नाही. स्वातंत्र्यलढा संपत्यानंतर गोनीदा संत गाडगे महाराजांच्या सहवासामध्ये आले. त्यांचे ते अनुयायी बनले. गाडगेबाबांच्या विचारांनी प्रभावित होऊन त्यांचा संदेश पोचवण्यासाठी ते गावोगाव फिरले. त्यांच्यासोबत कीर्तन—प्रवचन केली. देव देश आणि धर्म यांसाठी सारे आयुष्य वेचले. पुढे गोनीदांनी वेदांताचा अभ्यास सुरु केला. त्यासाठी ते संस्कृत शिकले. त्यांच्या गुरुंच्या सांगण्यानुसार त्यांनी नर्मदा परिक्रमा पायी केली.

पुढे ते राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे कार्यकर्ते देखील बनले. १९४७ मध्ये लेखनकार्य करून आपली उपजीविका चालवायची असा त्यांनी निर्णय घेतला. पुढील आयुष्यात त्यांनी कुमार साहित्य, ललित लेखन, चरित्र, कादंबरी प्रवासवर्णन,

आत्मचरित्र, धार्मिक, पौराणिक इत्यादी प्रकारचे लेखन केले. त्यांच्या पडघवली आणि शितू ह्या कादंबन्या कोकणाचे नयनरम्य चित्र डोळ्यासमोर उभे करतात. त्यांचे दुर्गमणगाथा हे महाराष्ट्रातील किल्ल्यांवरील प्रवासवर्णन प्रसिद्ध आहे. पडघवली ही कादंबरी बी. ए. च्या अभ्यासक्रमामध्ये देखील समाविष्ट करण्यात आली आहे. त्यांच्या कन्या ‘वीणा देव’ या देखील प्रसिद्ध लेखिका आहेत. ‘मृणाल देव’ ही त्यांची नात प्रख्यात अभिनेत्री आहे. महाराष्ट्र शासनाचे अनेक पुरस्कार त्यांना प्राप्त झाले. लेखन—वाचन व भ्रमण हाच गोनीदांचा छंद होता. स्वैर मनस्वी भ्रमंतीतून व निसर्गाच्या सहवासातून मिळालेले विविध जीवनानुभव त्यांनी आपल्या साहित्यातून मांडले. कुण्या एकाची भ्रमणगाथा व स्मरणगाथा ही त्यांची आत्मचरित्रे. सन १९७६ ची उत्कृष्ट मराठी साहित्यकृती म्हणून साहित्य अकादमीने ‘स्मरणगाथा’ या त्यांच्या आत्मचरित्राचा गौरव केला आहे. गोनीदांनी लिहिलेल्या एकूण पुस्तकांची संख्या शंभराहून अधिक भरेल.

तरुण पिढीला गडकोट भ्रमंतीचे वेड लावणारा हा महान साहित्यिक १ जून १९९८ रोजी नश्वर देह सोडून गेला.

रोगप्रतिकारक शक्तिसाठी पावसाळ्यातील आहार

कोरो नाचया पाश्वभूमी व र
महत्त्वाचे आहे. त्यासाठी चांगली ठेवणे
गरजेचे आहे. त्यातच पावसाळा असून
सूर्यकिरण प्रखर नसल्याने रोगराई होण्याची
शक्यता अधिक असते. भूक न लागणे, सर्दी—
पडसे, खोकला, ताप, आम्लपित्त, डेंग्यू
मलेरिया यासारखे आजार या काळात अधिक
होतात.

त्यामुळे पावसाळ्यात मोजके आणि कमी
खावै. पचायला हलका आहार घ्यावा.
खाण्याचे पदार्थ स्वच्छ आणि ताजे व गरम
असावेत. आहारामध्ये मिरी, सुंठ, आले, हिंग,
कांदा, लसून यासारख्या पदार्थाचा अधिक
वापर करावा. आपली रोगप्रतिकारक शक्ती
चांगली राखण्यासाठी प्रथिनांची आवश्यकता
असते शरीरासाठी दैनंदिन आहारातून प्रत्येक
किलोमागे एक ग्रॅम प्रथिनांची गरज असते.
शरीर प्रथिने साठवून ठेवत नाही. त्यामुळे ते
दररोजच्या आहारातून घ्यावे लागतात.
यासाठी पावसाळ्यात खालील प्रकारच्या
पालेभाज्या आहारामध्ये घ्याव्यात. त्यामुळे
आरोग्य उत्तम राहील.

मेथी— मेथी ही पालेभाजी वात व कफ
दोषनाशक आहे. मधुमेह आमवात, ताप,
जुलाब अशा आजारांमध्ये मेथीचा उपयोग
होतो.

पालक— पालक अतिशय पौष्टिक भाजी
आहे. पचायला थोडी जड असली तरी
मलप्रवृत्ती साफ करणारी आहे. रक्त
वाढवणारी भाजी म्हणून ती प्रसिद्ध आहे.
पालकमध्ये लोहाचे प्रमाण भरपूर असते.
त्यामुळे हिमोगलोबिनचे प्रमाणही वाढते.

चाकवत— चाकवत ही त्रिदोषनाशक भाजी
आहे वात—पित्त—कफ या दोषांचा नाश करते.
मूळव्याध त्वचारोग, पोटाचे विकार यासाठी ही
भाजी चांगली असून यामध्ये लोहाचे प्रमाणही
भरपूर आहे.

मुळा— मुळा ही भाजी पचायला हलकी.
मुतखडा असलेल्यांनी कोवळा मुळा अवश्य
खावा असा सल्ला दिला जातो. या भाजीत
फायबर भरपूर असल्याने पोट साफ होते.
शिळा व जून मुळा खाऊ नये त्यामुळे
आम्लपित्त वाढते.

(पान ११ वर)

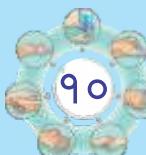
कथा

माया गुरुचरणाची दासी

अमिर खुसरो नावाचे एक संत होऊन गेले. त्यांच्या गुरुचे नाव होते हजरत निजामुद्दीन. एकदा अमीर खुसरो आपल्या गुरुदेवांकडे गेले व म्हणाले, “गुरुदेव! माझ्या मुलीचं लग्न करायचं आहे; पण माझ्याजवळ काहीही नाही. कृपया आपण मला काही मदत कराल का?” गुरुदेव म्हणाले, “सध्या माझ्याकडे देखील काहीच नाहीय परंतु काळजी करू नकोस. माझ्या दर्शनाला येणारे भक्त ज्या काही भेटवस्तू देतील किंवा काही

पैसे देतील ते सर्व तू घेऊन जा.” आमिर खुसरो म्हणाला, “ठीक आहे गुरुदेव!”

परंतु त्याच वेळी नेमका जोरदार पाऊस सुरु झाला. जिकडे तिकडे हाहाकार उडाला. तीन दिवस हजरत निजामुद्दीनच्या दर्शनाला कोणीही आलं नाही. आता अमीर खुसरो यांची जाण्याची वेळ झाली. हजरत निजामुद्दीन म्हणाले, “माझ्याकडे या पायातील वहाणा तेवढ्या आहेत. त्या घेऊन जा. त्या विकून जे पैसे येतील त्याच्याने तुझ्या मुलीचं लग्न कर.” अमिर खुसरो

उदास चेहर्याने आपल्या गुरुदेवांच्या
वहाणा घेऊन घरी निघाले.

ते विचार करू लागले, ह्या जुन्या
फाटक्या वहाणा कोण विकत घेणार?
आणि विकत घेतल्या तरी किती पैसे येणार
?मग माझ्या मुळीचं लग्न कसं होणार ?या
विचारात असतानाच समोरुन एक गृहस्थ
चौदा उंट घेऊन येत होता.त्या उंटांवर
सोने—नाणे यांनी भरलेल्या थैल्या होत्या. तो
गृहस्थ हजरत निजामुद्दीन यांचा भक्त होता.
जेव्हा अमीर खुसरोला त्याने पाहिले, तेव्हा
तो म्हणाला, “महोदय! माझ्या गुरुदेवांच्या
वहाणांचा मला वास येतोय.ह्या वहाणा
घेऊन तुम्ही कुठे निघालात?” अमीर खुसरो
म्हणाले, “मी या विकायला नेतोय.” त्यावर
उंटवाले गृहस्थ म्हणाले, “या वहाणा तू
मला दे, तू मागशील ती किंमत द्यायला मी
तयार आहे.”

अमीर खुसरो काही बोलणार
तेवढ्यात तो म्हणाला, “या चौदा उंटांवर
हिरे—मोती, सोने—नाणे आहे यातील तुला
जेवढे पाहिजे तेवढे घे आणि तेही कमी
असेल तर हे सगळेच उंट घेऊन जाय पण
गुरुदेवांच्या वाहणा मात्र मलाच दे” त्याचं हे
वक्तव्य ऐकून अमीर खुसरो आश्चर्यचकित
झाला. तो मनोमन म्हणाला, “वा गुरुदेव!
तुमची लीला अगाध आहे.मी तुम्हाला
साधारण मनुष्य समजत होतो.त्याच्या
डोळ्यांतून अश्रुधारा वाहू लागल्या.”

गुरुची कृपा अपरंपार असते. तिचं
मोल कधीच करता येणार नाही आणि माया
म्हणाल तर माया ही गुरुचरणाची दासी
असते.

आरोग्याचा मंत्र (पान ९ वरुन)

आता काही फळभाज्या आपण पाहूया.

वांगी वातूळ आहेत असा गैरसमज
आहेय परंतु वांग्याने वातदोष वाढत नसून
उलट वाताचे शमन होते. पांढरे वांगे
मुळव्याधनाशक आहे.

तांबडा भोपळा अतिशय पौष्टिक
असून लघवी साफ न होणे, सर्वांगाची आग
होणे, त्वचा विकार यामध्ये याचा उपयोग
होतो. तसेच शरीरयष्टी सुधारण्यासाठी
देखील भोपळा उपयोगी आहे

पडवळ पचायला हलका असून
त्रिदोषनाशक आहे. अजीर्ण, वारंवार तहान
लागणे, पोटात जंत होणे, सूज येणे,
अशक्तपणा यावर उपयोगी ठरतो. फायबरचे
प्रमाण अधिक असते त्यामुळे सौचास साफ
होते.

तोंडली ही पचायला हलकी असून
त्रिदोषशामक आहेत. यकृतविकार, कावीळ,
रक्तविकार, खोकला, दमा, मधुमेह या
आजारांवर उपयोगी ठरते.

कारले पचायला हलके, चवीला कडू
असून तिन्ही दोषांचे शमन करणारे आहे.
जखमा भरून येण्यास मदत करणारे आहे,
स्वादुपिंडाचे आजार, आम दोष, मुळव्याध,
त्वचाविकार इत्यादी आजारावर उपयोगी
आहे. रक्तातील साखरेचे प्रमाण देखील कमी
होण्यास मदत होते, म्हणून मधुमेही रुग्ण
रुग्णांसाठी विशेष उपयोगी आहे.

हसती दुनिया
जूलै २०२१

विचारपुष्ट

समर्पणातून समाधान

परमात्म्याला कोणत्याही नावाने संबोधित करा, हा कणकणवासी आहे आणि या निराकारातूनच आपण आलो आहोत. आपण याचेच अंश आहोत. आपल्या मानवी देहात जो

आत्मा विराजमान आहे तो या निराकाराचाच अंश आहे. तेव्हा आपल्याला स्वतःची ओळख करून घ्यायची आहे आणि हे तेव्हाच शक्य होतं, जेव्हा आपण ब्रह्मज्ञानाच्या माध्यमातून परमात्म्याची ओळख करून घेतो. आपलं मन स्थिर कसं करता येईल? तर ते या स्थिर प्रभूशी जोडल्याने शक्य आहे. स्थिरते बरोबरच शांती, समाधान यांचाही विचार पुढे येतो. तेव्हा समाधान आपल्या जीवनात कसं येईल? आपल्या काही इच्छा कामना असतात, की असे व्हावे तसे व्हावे; परंतु परिस्थिती अशी असते, की खूप प्रयत्न करूनही तसं होऊ शकत नाही आणि मग जरी आपण म्हटलं, की आम्ही समाधानी आहोत, तर याला समाधान येणार नाही. कारण समाधान हे प्रयत्नपूर्वक, बळजबरीने लाभत नाही. जे सहजतेने लाभते ते खरे समाधान. ए खााद काय'

करण्याआधीच जर आपण ही गोष्ट मानली, की जे काही होणार आहे ते प्रभू—परमात्म्याच्या इच्छेनेच होणार आहे अन्यथा आपण कितीही प्रयत्न केले तरी ते शक्य होणार नाही, असा विश्वास ठेवत जर आपण आपले प्रयत्न सुरु ठेवले; परंतु त्यानंतर जरी मनाप्रमाणे घडलं नाही तरी मनामध्ये समाधानाचा भाव कायम राहतो. कारण समर्पणातून येणारं समाधान हेच खरं समाधान आहे, अस म्हणता येईल. यावरच आधारित एक कहाणी आहे.

दोन साधू होते. ते पहाटे कुठेतरी निघाले होते आणि जेव्हा ते संध्याकाळी आपल्या घरी परत आले तेव्हा त्यांची

हस्ती दुनिया
जुलै २०२१

गवतापासून बनवलेली झोपडी जोरदार वादळाने अर्धी तुटलेली असल्याचे त्यांना दिसली. त्या दोघांमध्ये जो एक साधू होता तो मनात विचार करू लागला, की आपण तर परमात्म्याचं गुणगान गातो, नामस्मरण करतो तरी परमात्म्याने आपल्याबाबत असं का करावं? आता या झोपडीचा आपल्याला काय उपयोग आहे? किती कष्टाने उभी केलेली होती. झोपडीत राहणारा दुसरा साधू मात्र ते दृश्य पाहून म्हणाला, हे परमात्मा! तू निदान अर्धी झोपडी तरी राखून ठेवलीस. वादळवान्यात आम्ही दोघं या अर्ध्या झोपडीत का होईना सुखाने राहू तरी शकतो. तो साधू रात्री शांतपणे झोपला. दुसऱ्याला मात्र झोपच येत नव्हती. कारण त्याच्या तक्रारीचा पाढाच संपत नव्हता. आता अशा परिस्थितीत रात्र कशी काढावी, याच विचारात होता. जेव्हा पहाटे चार वाजता त्यांना जाग आली, तेव्हा झोपडीच्या तुटलेल्या छतामधून त्यांना चंद्राचं सुंदर दर्शन घडलं. जो समाधानी वृत्तीचा साधू होता तो म्हणाला, हे परमात्मा! तुझी एवढी सुंदर रचना आहे कदाचित तुला या चंद्राच्या सौंदर्याचं दर्शन घडवायचं असेल म्हणूनच तू अशी लीला केली, की आमची अर्धीच झोपडी ठेवली. ज्या सुंदर दृश्यापासून आम्ही एवढे दिवस वंचित होतो ते पाहण्याची संधी तू आम्हाला दिलीस. एकाच स्थितीत दोघांच्या मनोवृत्तीत किती भिन्नता आहे. एकाला झोप लागत नाही, त्याच्या मनात नकारात्मक विचार येतात आणि दुसरा. ज्याने आधीच स्वतःला समर्पित केले होते, तो इतका समाधानी आहे, की जे काही घडत आहे त्यात कृतज्ञतेचीच भावना तो व्यक्त करत आहे. कारण तो स्थिर आहे. शांत आहे. प्रभूच्या नामात रंगलेला आहे. असंच समाधानी वृत्तीने जीवन व्यतीत करावे. परिस्थिती तर बदलतच राहणार, चढ-उतार

येतच राहणार; पण आपण आपल्या मनाला कसे वळवावे? जेव्हा आपण केवळ आणि केवळ परमात्म्याचाच आधार घेतो तेव्हा हाच विचार करतो, की जे काही आज घडलं ते उद्या बदलणार आहे. परिवर्तन तर होतच राहणार; परंतु जर आपण आपल्या या मतावर ठाम असलो की मनासारखं घडलं तरच ठीक आहे, तर मग आपण स्थिर होऊ शकत नाही. प्रत्येक स्थितीत परमात्म्याची जाणीव असल्यानेच आपल्याला स्थिरता प्राप्त होते. परमात्म्याविषयी जेव्हा बोललं जात... तेव्हा असं मानलं जात, की परमात्म्याला पाहता येण शक्य नाही; परंतु असं नाहीये. परमात्म्याला आपण पाहू शकतो. ही आताचीच गोष्ट नाही, तर हे युगायुगापासून म्हटलेलं आहे. कारण मीराबाईने देखील म्हटलय, “मैंने राम रतन धन पायो” पायो म्हणजे मिळाला. याचा अर्थ परमात्मा तिला प्राप्त झाला. आणि अभंगात ज्ञानेश्वरांनी देखील म्हटले आहे, की “हरी पाहिला रे हरी पाहिला”. याला पाहता येतं आणि प्राप्त करता येतं. अशा परमात्म्याला आपण तो परमात्मा न म्हणता हा परमात्मा आहे असं म्हटलं पाहिजे.. जोपर्यंत याला प्रत्यक्ष पाहिलं जात नाही तोपर्यंत याचं अस्तित्व कसं मानणार? ह्यासाठी प्रत्येकात याचं रूप पाहत जर याला प्राप्त केलं.... तर हे एकच साधन आहे ज्याला राम रतन धन म्हटलेलं आहे. हे कधीही कमी होत नाही. या धनाचा आपण क्षणोक्षणी उपयोग करू शकतो. याची आठवण ठेवली तर निश्चितच जीवन सफल होईल.

दैनंदिन जीवनात इंद्रियांची देखील गोष्ट येते. इंद्रियांमुळेच परिस्थितीचे आकलन आपल्याला होतं. यावरूनच एका माशीचं उदाहरण जर आपण पाहिलं, तर माशी नेहमी

अस्थिर दिसते. एका जागेवरून दुसऱ्या जागेवर उडत असते. त्यासोबतच आपण जर हत्तीला पाहिलं तर तो आपल्या स्वतःच्या मस्तीत मग्न असतो. एक हत्ती झाडावरची पाने खात असतो, झाडावरची केळी तोडून खात असतो. तिथेच एक माशी भिरभिरत त्याच्याजवळ येते; परंतु हत्तीने आपला कान हलवत माशीला उडवले आणि पुन्हा आपलं खाणं सुरु ठेवलं. जेव्हा हे वारंवार होऊ लागलं, तेव्हा हत्तीने पाहिलं, की माशी एवढी अस्थिर का आहे? त्याने माशीला विचारलं, तू अशी सतत भिरभिरत का असते? त्यावर माशी म्हणते, मला एखादी वस्तू दिसली तर मी त्याचा गंध घेते. एखादा पदार्थ दिसला की माझी इंद्रिये मला एका ठिकाणी लक्ष केंद्रित करू देत नाहीत. नवीन वस्तू दिसली की तिथे मी पुन्हा उडत जाते. मी माझ्या इंद्रियांच्या ताब्यात आहे. तेव्हा हत्ती तिला हीच गोष्ट समजावतो, की इंद्रिये तर माझ्याकडे देखील आहेत; पण मी त्यांच्या ताब्यात नाही, तर इंद्रियांना मी ताब्यात ठेवतो. मी खाण्यामध्ये इतका व्यस्त असतो, की माझं लक्ष इतर कुठेही जात नाही. सांगण्याचं तात्पर्य हेच, की आपण जर आपल्या देहाकडे पाहिलं तर आपलीही इंद्रिये आहेत. ती देखील उपयोगी आहेत. जेव्हा आपण एखादा पदार्थ खात असतो तेव्हा आपल्याला ताबडतोब कळतं, की पदार्थ खराब आहे, शिळा झालेला आहे किंवा वासावरून कळतं की बुरशी लागलेली आहे. आपण आपल्या शरीरामध्ये असे दूषित पदार्थ ग्रहण करणे टाळतो. अशा पद्धतीने इंद्रिये आपल्या देहासाठी फार उपयुक्त आहेत; पण या बरोबरच आपण हेही लक्षात ठेवले पाहिजे, की आपण इंद्रियांमध्ये गुंतून न राहता त्यावर नियंत्रण ठेवायला हवे. अहंकारामुळे क्रोध आला असेल किंवा कोणतीही

नकारात्मक गोष्ट घडत असेल तर आपण मात्र त्यावेळी इंद्रियांच्या ताब्यात जातो. शेवटी सांगण्याचा भाव हाच, की आपण इंद्रियांच्या ताब्यात जाऊ नये. या प्रभूशी जर नातं जुळलेलं असेल तर कोणत्याही परिस्थितीत आपण सहज जीवन जगू शकतो. प्रत्येक रिथतीत परमात्माच कर्ता आहे, आपण कर्ता नाही आहोत, हे जर मानलं तर आपण सहज जीवन जगू शकतो.

आपण परमात्म्याला आधार मानून सेवा, सत्संग, नामस्मरण करत राहू या. यामध्येच आपला लाभ आहे. कारण सेवा करू म्हटलं तर ती मनापासून सुरु होते. स्वतःच्या पलीकडे जाऊन इतरांची सेवा करण्याची भावना असावी. स्वतःला स्थिर आणि संतुलित ठेवण्यासाठी प्रभूची आठवण असावी. तेव्हा अशा रूपात नामस्मरणाचं देखील योगदान आहे. जेव्हा आपण सत्संगाला जातो तिथे सगळे समविचारी असतात. सगळे सकारात्मक असतात. परमात्म्या बदल बोलतात, तेव्हा त्यांच्या जीवनातून आपण शिकू शकतो. ज्यायोगे आपला विश्वास दृढ होत जाईल. म्हणून एकमेकांकडून शिकत, परमात्म्याची आठवण ठेवत, आपल्याला पुढे जायचे आहे. परमात्म्याकडे हीच प्रार्थना आहे, की भक्तीमय जीवनाकडे प्रत्येक जण वाटचाल करत राहावा. स्वतः पुरतं सीमित न राहता मानवतेसाठी वरदान ठरावा. परमात्मा आम्हाला आशीर्वाद तर देतच आहे, पण आपल्या झोळीत तो कसा साठवायचा ते आपल्यावर आहे. सर्व काही उत्तमच आहे; पण ते सकारात्मकतेने स्वीकारणे हा खरा आशीर्वाद आहे.

साध संगत जी, धन निरंकार जी

हस्ती दुनिया
जुलै २०२१

शा

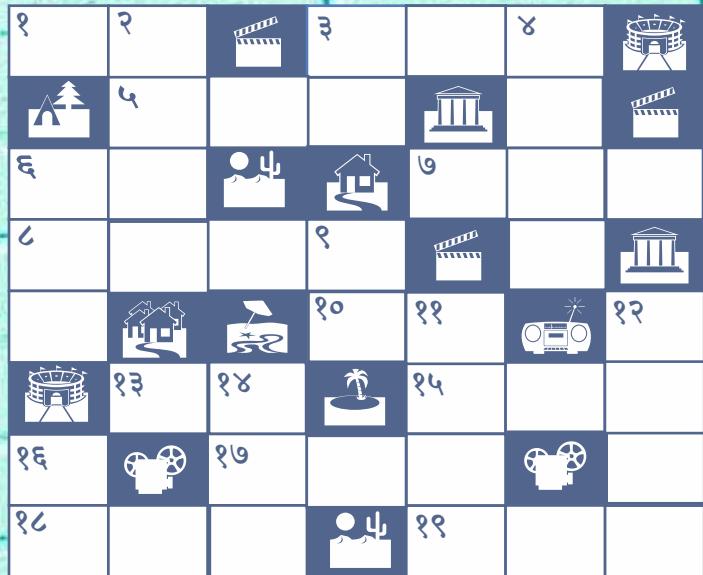
हा

को

ई

१९७

○ पूजा अरोडा (रेवाडी-हरियाणा)

आठवे शब्द

०१. आदेश, वडिलधान्यांची पाळावी
०३. उर्मिला ही लक्ष्मणाची कोण होती ?
०५. हिमालयाचे उंच शिखर माऊंट एवरेस्ट हे या देशात आहे.
०६. संत निरंकारी मिशनचे ध्येय कोणते आहे बंधुत्वाची भावना
०७. बुर्ज खलिफा टॉवर्स येथे आहे.
०८. २६ जुलै हा दिवस विजय दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
१०. १५ जुलै २०१३ पासून पोस्ट खात्याने कोणती सेवा बंद केली ?
१३. पोळी, भाकरी या शिवाय कशी होणार ?
१५. एक मासा
१७. श्रीकृष्णाचा बालमित्र
१८. श्रीकृष्णाला जन्म देणारी माता
१९. डोळा या शब्दाचा समानार्थी

उभे शब्द

०२. 'अमृतानुभव' या ग्रंथाचे लेखक. संत ...
०३. 'केसरी' या वृत्तपत्राचे संस्थापक (फक्त नाव)
०४. अमेरिकेचा शोध क्रिस्तोफर ने लावला.
०६. प्रगती, उन्नती
०९. भारताची गान सम्राज्ञी मंगेशकर
११. ऑस्कर पुरस्कार विजेता प्रसिद्ध भारतीय संगीतकार : ए. आर.
१२. शरीर व मन यांना विश्रांती देणारे आसन
१४. समुद्र मंथनासाठी या नागाचा दोरी म्हणून उपयोग केला.
१६. 'कांदा 'चे अनेक वचन

उत्तरे इतरत्र

हस्ती दुनिया
जुलै २०२१

आजोषा

चित्रांकन
लेखन, रंग
अजय कालडा

या मुलांनो! आज मी तुम्हाला शेखचिल्लीची एक गोष्ट सांगतो.

उलट-सुलट काम करे मी, नाव आहे
माझां शेखचिल्ली. खाणे-पिणे आणि
दिवसभर आराम करणे हेच माझे काम.

बाझा, आता नाचणे-गाणे बंद कर आणि
बाजारात जाऊन सफरचंद घेऊन ये पाहू.

कथा

डाव उलटला।

सौनापूर गावात सदू आणि भिकू नावाचे दोन शेतकरी शेजारी शेजारी राहत होते. सदू खूप कष्टाळू आणि प्रामाणिक होता. तर भिकू आळशी व लबाड होता.

सदूच्या शेतातील भरघोस पीक पाहून भिकूचा खूप जळफळाट होई. एकदा भिकूने ठरवलं, की सदूच्या जमिनीला नापीक करुन टाकावे म्हणजे त्याच्यापेक्षा आपल्या शेतात जास्त पीक येईल.

शहरात जाऊन तो बियांसारखे दिसणारे प्लास्टिकचे बारीक तुकडे घेऊन आला व सदूला म्हणाला, “हे बघ मित्रा मी शहरातून आधुनिक बियाणे घेऊन आलोय. याच्याने पीक दुप्पट येत. तुझ्यासाठी देखील मी बियाणे घेऊन आलो आहे.” सदूने भोळेपणाने त्याच्याकडून त्या प्लास्टिकच्या बिया घेतल्या. सदूने विचारले, “तुला याचे

किती पैसे देऊ?” त्यावर भिकू म्हणाला, “अरे,
तू माझा मित्र आहेस ना, मग मी तुझ्याकडून
कसे पैसे घेणार?” त्याच दिवशी सदूचा
मुलगा शहरातून घरी परतला होता. तो
शहरातील ॲंग्रीकल्पर कॉलेजमध्ये शिकत
होता. सदूने जेव्हा त्याला ते बियाणे
दाखवले तेव्हा तो म्हणाला, “बाबा या खन्या
बिया नाहीत. प्लास्टिकचे बारिक तुकडे
आहेत. हे जमिनीत पेरले तर आपल्या
जमिनीचा कस निघून जाईल, आपली जमीन
नापीक होईल.”

सदूला भिकूचा कावा लक्षात आला आणि
भिकूला चांगला धडा शिकवावा असे त्याने
ठरवले.

सदूने त्याच्या शेतात मिरच्यांचे बी पेरले आणि जेव्हा रोपे उगवली तेव्हा प्रत्येक रोपाला प्लास्टिक ची खेळणी अडकवून ठेवली. तो भिकुला म्हणाला, “मित्रा! तू दिलेले वियाणे मी माझ्या शेतात पेरले. खूप चांगल्या प्रकारे पीक आलं आणि विशेष म्हणजे पिकाला भरपूर खेळणी देखील आली. आता शहरामध्ये ही खेळणी विकून बककळ पैसा मिळेल.” भिकू त्याच्याकडे आश्चर्याने पाहतच राहिला. तो लगेच सदुसोबत शेतात गेला आणि त्याने पाहिले की हिरवंगार शेत आनंदाने डोलत आहे. प्रत्येक रोपाला मिरच्यांसोबत प्लास्टिकची खेळणी देखील आलेली आहेत. हे बघून त्याच्या मनात लोभ जागा झाला. त्यानेही प्लास्टीकच्या बिया पेरल्या आणि शेतात

खेळणी येण्याची वाट बघत बसला; परंतु शेतात काही उगवले तर नाहीच, उलट त्याची जमीन मात्र नापीक झाली.

आपला डाव आपल्यावरच
उलटल्याचं बघून भिकूचा खूप जळफळाट
झालाय परंतु आता बोलणार काय?

सदूला भिकूची दया आली. त्याला
त्याच्या कर्माची सजा मिळाली होती, परंतु
त्याचंही शेत सुपीक व्हावं म्हणून सदूने
आपल्या मुलाच्या मदतीने आधुनिक तंत्रज्ञान
वापरून त्याच्याही शेतात भरघोस पीक यावं
यासाठी सर्व प्रकारे मदत केली. म्हणून
दुसऱ्यासाठी खड्डा खोदताना हा विचार केला
पाहिजे की यात आपणाच तर पडणार नाही
ना?

三

Rajesh

१ तूही बिटेकार

SHABARA PEST CONTROL

शाबरा

Mukesh

पेस्ट कन्ट्रोल सर्विस

पेस्ट कन्ट्रोल करता करता करता अपने घर और जापने परिवार को स्वच्छ एवं निरोग रखें।

अपने घर, ऑफिस, हॉस्टल, बैंक, ऑफिस परिसर एवं अन्य कोई भी जगह जहां पट दीमक, कीड़े, काल्पनोब, नवजारी-गवाह, चिपकली, चूहे, खट्टामल हलवाडि किसी भी प्रकार की समस्या से परेशान हो तो एक बार अदृश्य संपर्क करें।

SHABARA PEST CONTROL SERVICES

RAJESH : Mob.: 9819691223, 9987116381, 9819056198, 9987116382
www.shabarapestcontrol.com • Email : shabaracontrol88@gmail.com
 Office No.3, Sai Laxmi Society, Anand Nagar, Vitoba Kalwa, Thane 400 605.

वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे

प्रश्न : थर्मासच्या शिशीत गरम वस्तू बराच वेळ गरम व थंड वस्तू बराच वेळ थंड का राहते ?

उत्तर : थर्मासची शीशी दुहेरी काचेची बनवलेली असते. म्हणजे दोन शिशी एकात एक बसवून चिकटविल्याप्रमाणे असतात. आतील शिशीचा बाहेरील भागावर व बाहेरील शिशीचा आतील बाजूने चांदीचा मुलामा देऊन चकचकीत केलेला असतो. शिशीच्या दोन भिंतीतील हवा काढून घेतल्यामुळे त्यातून उष्णतेची किरणे वाहत नाहीत. थर्मासमध्ये गरम चहा भरला तर त्यातून निघालेली उष्णता किरणे चकचकीत भिंतीमुळे आतल्या आता परावर्तन पावतात. त्याचप्रमाणे बाहेरुन येणारी थंडीची किरणे परावर्तित होतात. काही आत आली तर निर्वात प्रदेशातून माध्यमाच्या अभावी गरम चहापर्यंत पोचत नाहीत. त्यामुळे चहा बराच वेळ गरम राहतो.

प्रश्न : दगड मारला असता काच तडकून तिचे तुकडे होतात पण बंदुकीची गोळी वेगाने आली तर काचेला छिद्र पाढून पलीकडे का जाते ?

उत्तर : काच हा ठिसूळ पदार्थ आहे. दगडाचा आघात काचेवर होताच त्या आघाताची कंपने चारही बाजूला पसरतात व काच तडकते. बंदुकीची गोळी जेव्हा येते त्यावेळी तिच्यात खूप मोठी गतीज उर्जा असते व तिचा वेग खूप असतो. त्यामुळे ती जेव्हा काचेवर आदळते त्यावेळी गतीज उर्जेमुळे व वेगामुळे काचेला छिद्र पडते व आघाताची कंपने तयार होण्याच्या आगोदरच ती आरपार निघून जाते. त्यामुळे बंदुकीच्या गोळीने काचेला फक्त गोळी जाण्याइतके छिद्र पडते पण काच तडकत नाही.

प्रश्न : दोन सपाट काचा पाण्याने ओल्याकरून एकमेकीला चिकटविल्या तर त्या सहजासहजी अलग का करता येत नाही ?

उत्तर : काचेचा पृष्ठभाग अगदी सपाट असतो. दोन काचा पाण्याने ओल्या करून एकमेकीवर दाबल्या म्हणजे दोहोमधील हवा पूर्णपणे निघून जाते व तेथे निर्वात प्रदेश तयार होतो. ह्या दोन काचावर दोन्ही बाजूंनी वातावरणाचा प्रचंड दाब असतो. त्यामुळे त्या पक्क्या दाबल्या जातात. पुष्कळ बल लावल्याशिवाय त्या अलग करता येत नाहीत.

दादाला विचार या..!

प्रश्न आपल्या मनातले, उत्तर सद्गुरु बाबाजींचे

प्रश्न – उच्च अवस्था कोणाला प्राप्त होते?

उत्तर – जो नम्र होतो, झुकतो त्यालाच उच्च अवस्था प्राप्त होते. अर्थात केवळ देहाने नाही तर मनानेही झुकणे आवश्यक आहे. आधी मन झुकते, नंतर तन झुकते. जर फक्त शरीर झुकले तर समजावे की आपले व्यक्तिमत्व कागदाच्या फुलासारखे कृत्रिम आहे, त्यात सुगंध नाही.

प्रश्न – सर्वांत महान सेवा कोणती?

उत्तर – कोणतीही सेवा लहान किंवा मोठी नसते. प्रत्येक सेवा ही महानच आहे. फक्त ती कर्ता भाव रहित आणि निष्काम असावी. सेवा जर आदेशानुसार (गुरुच्या) केली असेल तरच ती निष्काम होऊ शकते.

प्रश्न – सत्संग करणे याचा नक्की अर्थ काय आहे?

उत्तर – सत्संग करणे म्हणजे फक्त देहाने सत्संगामध्ये येऊन बसणे असे नसून संत महात्म्यांचे प्रत्येक विचार लक्षापूर्वक श्रवण करून त्यावर मनन व चिंतन करणे तसेच ते विचार जीवनामध्ये धारण करणे म्हणजे खन्या अर्थाने सत्संग करणे.

प्रश्न – गुरु कोणाला म्हटले आहे?

उत्तर – गुरु हे देहाचे नाव नसून ज्ञानाचे नाव आहे. गुरु म्हणजे ज्ञान. भक्तजन याच ज्ञानाशी जोडले जातात. ते कुठल्या देहाशी जोडले जात नाहीत. कारण गुरुच्या देहाशी जोडल्याने भक्ती चा खरा आनंद प्राप्त होत नाही. निरंकार प्रभुचे ज्ञान ज्या देहावाटे दिले जाते, त्या देहाला सद्गुरु म्हटले आहे. ज्याप्रमाणे दूध तापवण्यासाठी ते भांड्यात घेतले जाते. प्रत्यक्ष आगीवर दूध घातले जात नाही. अशाने आग विज्ञेल. भांडे हे माध्यम आहे तसे आत्मा आणि परमात्मा यांचे नाते जोडण्याचे गुरु हे माध्यम आहे.

प्रश्न – धर्म काय आहे?

उत्तर – सत्य (परमात्मा)हाच धर्म आहे. धर्म माणसाला माणसाशी जोडतो. धर्म माणसाला खन्या अर्थाने माणूस बनवतो.

प्रश्न – भक्ती कशाला म्हटले आहे?

उत्तर – भगवंताला जाणून भगवंताच्या इच्छेत जीवन जगणे, यालाच भक्ती म्हटले आहे. भक्त हे पूर्ण उमललेलं फूल आहे, तर भक्ती हा त्याचा सुगंध आहे. भक्त आणि भगवंत जोडले जाणे म्हणजे भक्ती. भक्ती माणसाला दीन – हीन बनवत नाही, तर भक्ती माणसाला अशी शक्ती देते, की माणूस संसारातील सुखदुःखाचा, चढउतारांचा, संकटांचा सामना करण्यास समर्थ होऊ शकेल.

प्रश्न – सत्संग, सेवा, नामस्मरणाचा काय फायदा होतो?

उत्तर – सत्संगाने ज्ञान दृढ होते, परमात्म्यावर विश्वास पक्का होतो. सेवेने तन मन प्रफुल्लित होते आणि तन, मन, धनाचा अहंकार नाश पावतो. नामस्मरणाने प्रभू परमात्म्याशी मनाचं नातं जुळतं. ईश्वराशी ऐक्य निर्माण होतं.

टेनिस जगताची राणी

स्टेफी ग्राफ

का ही काही जागा अढळ आहेत! त्या जागेवर तीच माणसे शोभून दिसतात! किती आले आणि किती गेले, तरी मनातले काही कोपरे त्यांचेच राहतात! असाच एक कोपरा स्टेफीसाठी!

टेनिस जगताचे एक सुंदर स्वप्न! १९८७ ते १९९९.. ची राणी! २२ ग्रॅंड स्लॅम विजेती! एकाच वर्षात चार ग्रॅंड स्लॅम आणि ऑलम्पिक्स विजेतेपदाचा विक्रम पण! त्यावेळी आपल्याजवळ अजून ब्लॅक अँड व्हाईट टी व्ही होते. कॉलेज मधील मुलं तिची जबरदस्त फॅन होती! वेळ काढून, जमेल तसे.. धडपडत... डीडी स्पोर्ट्स वर विम्बल्डन बघायला घरी येत असत! तिचे खेळणे आवडायचे. कुरळे केस, चेहन्यावर कायम मंद स्मित, गोरापान रंग, आकर्षक पोनीटेल,

बांधलेले केस. सरळ उभे धारदार नाक, सौम्य, नाजूक पण प्रचंड आकर्षक चेहरा..पण हा नाजूक पणा कोर्टवर खेळताना मात्र कुठे जायचा माहीत नाही. कमालीचा जबरदस्त फोरहॅण्ड आणि प्रचंड चपळ वावर होता कोर्ट वर तिचा! बँकहॅण्ड पण एकदम फलॅट! प्रतिस्पर्धी एकदम घायाळ!

चार ऑस्ट्रेलिअन ओपन, सात विम्बल्डन, सहा फ्रॅंच ओपन आणि पाच अमेरिकन ओपन!! तिच्या आधी आणि नंतर... किती आल्या... किती गेल्या... पण आजही ती क्रीडा रसिकांच्या मनात तशीच राहिली आहे! मार्टिना नवरातिलोवा, खिस एवर्ट, अरंता सॉझेस, मोनिका सेलेस, मार्टिना हिंगिस, मारिया शारापोवा, विल्यम्स भगिनी... कुणीही आठवून बघा...

कुणीही आठवा... स्टेफी ती स्टेफी !१४ जून १९६९ तिचा जन्म दिवस. गेल्याच महिन्यात तिचा वाढदिवस साजरा झाला...अशा या टेनिसच्या राणीस... खूप सान्या शुभेच्छा !

साधुची संगत जर प्राप्त झाली तर
ब्रह्मज्ञान प्राप्त होतं. जसं जगातील
कुठलंही भौतिक ज्ञान प्राप्त करायचं असेल
तर त्याची जाणकारी असलेल्या व्यक्तीकडे
जावं लागेल. इंग्रजी शिकायचं असेल तर
ज्याला इंग्रजी येतं त्याच्याकडे जावं लागेल.
तोच इंग्रजी शिकवू शकेल. त्यावेळी आपण
कुठलीही अट घालत नाही, की तो धोतर
नेसणाराच पाहिजे किंवा टोपी घालणारा
पाहिजे. तो आमच्या जातीचाच पाहिजे.
आपण आपल्या मुलांना शाळेत दाखल
करताना असा कधी विचार करतो का, की
त्या शाळेतील शिक्षक हिंदू मुसलमान, शीख
किंवा ख्रिश्चन आहे ? कोणत्या जातीचा
आहे ? तो कोणाची आराधना करतो? आपण
डॉक्टरांचीही जात पाहत नाही. तसं,
संत—महात्म्यांचीदेखील जात पाहिली जात
नाही, तर त्यांच्या जीवनाकडे पाहून आपण
त्यांचा लाभ घेतला पाहिजे. म्हटलंय देखील

जात न पूछो साधु की, पूछ लीजिए ज्ञान ।
मोल करो तलवार का, पड़ा रहने दो म्यान ॥

जे ईश्वराच्याबाबतीत अज्ञानी आहेत.
त्यांनाच ज्ञानाची अधिक गरज असते. ते
स्वतःची ओळख प्राप्त करतील तर त्यांना
मुक्ती मिळेल. इतर कोणतंही ज्ञान प्राप्त

करून मुक्ती मिळणार नाही. ज्याच्या देहावर
चिखलाचे डाग आहेत त्यालाच स्वतःला
आंघोळ करणे गरजेचे आहे. जर तो म्हणेल,
की मी कशाला आंघोळ करू ? माझ्या
मोठ्या भावाने आंघोळ केलेली आहे ना, पुरे
झालं! आता माझं शरीरदेखील स्वच्छ
होणार...तर असं कधी होतं नसतं. ज्याला
आजार झालाय त्यालाच औषध दिलं जातं.
अशाप्रकारे ज्यांनी हे नामधन घेतलं,
आत्मस्वरूपाची ओळख करून घेतली ते
उजळ माथ्याने जीवन जगून गेले. त्यांचीच
आज कीर्ती गायली जात आहे. केवळ त्यांची
जीवनगाथा गाऊन किंवा त्यांची यश कीर्ती
वारंवार गाऊन आपली अवस्था उच्च होणार
नाही. त्यांचं जसं कर्म होतं तसं कर्म करू
तेव्हाच आपण भवपार होऊ

वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा

अद्वैत दळवी

सावी पाटील

शिव गुडेकर

शरयु गायकवाड

अर्नव राऊत

आस्था शेठे

ईश्वरी जाधव

ईश्वरी राऊत

निर्गुण धावरे

प्रांजल राऊत

यश्वी पाटील

रिधान रोकडे

सृष्णा मुळे

विराज परवते

शिवांश कोंडूस्कर

ईशाना भिंडये

हस्ती दुनिया
जुलै २०२१

ओळखा पाहू आता

सूर्याच्या स्फोटातून जन्म माझा झाला
निसर्ग सर्वांगी नवलाईने नटला

नाही मी सरळ आहे गोलाकार
सूर्याच्या भोवती फिरते निरंतर

कुठे खोल दन्या कुठे उंच डोंगर
कुठे सपाट मैदान तर कुठे महासागर

सूर्याची मी आहे कन्या आवडती
सजीवांची केवळ माझ्यावरच वस्ती

प्रेमाने तुम्ही म्हणता मला माता
कोण आहे मी ओळखा पाहू आता!

— प्रा. देवबा शिवाजी पाटील
खामगाव (बुलढाणा)

हस्ती दुनिया
जुलै २०२१

वटवाघळांची कथा

वटवाघुल हा धड पक्षीही नाही आणि प्राणीही नाही. शिवाय तो पक्ष्यांसारखा झाडावर घरटे बांधून राहत नाही आणि सरळही बसत नाही. उलटा लटकलेला असतो. असा विचित्रपणा त्याच्या नशिबी का बरं आला असावा?

याविषयी एक दंतकथा सांगितली जाते.

फार फार वर्षापूर्वीची गोष्ट आहे. एकदा पश म्हणजे प्राणी आणि पक्षी

यांच्यामध्ये युद्ध झाले. वटवाघुल मात्र कोणाच्याही बाजूने नव्हते. त्यांनी आपसात विचार केला, की आपण पंख असल्याने पक्ष्यांसारखे उडतो तेहा जर युद्धात पक्षी जिंकले तर आपण त्यांच्या बाजूला जायचं आणि आपण प्राण्यांसारखे अंडी न घालता पिल्लू जन्माला घालतो, प्राण्यांसारखे आपण सस्तन प्रकारात मोडतो म्हणून जर पशु जिंकले तर आपण त्यांच्या बाजूला जायचं असं ठरवून ते तटस्थ राहिले.

आरोग्याबाबत थोडेसे

पशुपक्ष्यांचे अनेक दिवस युद्ध चाललेय परंतु युद्धामध्ये कधी पशुंची सरशी होई, तर कधी पक्ष्यांची सरशी होई. ज्यावेळी पक्षी जिवंत आहेत अशी स्थिती दिसली की वटवाघळे पक्षांच्या बाजूने निघून जातात आणि जेव्हा प्राणी जिंकतात अशी स्थिती दिसली की वटवाघळे प्राण्यांच्या बाजूने जात त्यांच्या या दुटप्पी वागण्यामुळे व स्वाथीपणा मुळे पशुपक्षी दोघांनाही वटवाघळांचा राग येई.

शेवटी दोघांनीही आपापसामध्ये समझोता करून हे युद्ध मिटवून टाकले आणि जंगलामध्ये आपली मैत्री कायम ठेवली.

या युद्धात वटवाघळांनी कोणत्याही बाजूने सहकार्य केले नाही त्यामुळे पशु पक्ष्यांनी वटवाघळांवर बहिष्कार घातला. त्यांना आपल्या मधून हव्हपार केले. तेव्हापासून पक्षी त्यांना झाडावर राहू देत नाहीत. आपल्यासारखे घरटे बांधू देत नाहीत आणि जसे पक्षी फांदीवर बसतात तसे बसूही देत नाहीत. प्राण्यांनी देखील त्यांना आपल्या कळपात सहभागी करून घेतले नाही. त्यामुळे त्यांना तोंड दाखवण्याची लाज वाटू लागली. ते गुहेमध्ये किंवा कडेकपारीत उलटे लटकलेल्या अवस्थेत आढळतात. ते दिवसा फिरत नाहीत, रात्री भटकतात.

म्हणून म्हटले आहे जो स्वार्थापायी मैत्री करतो पुढील जन्मी वटवाघळ बनतो.

- पहाटे सूर्य उगवण्याच्या दीड तास आधी उठावे.
- सकाळी उटून थोडे हलके गरम पाणी प्यावे.
- पिण्याचे पाणी घोट-घोट व खाली बसून प्यावे.
- सकाळी पोट भरून नाश्ता करावे.
- सूर्य उगवल्यानंतर पुढील अडीच तासापर्यंत सकाळचा नाश्ता करावा.
- सकाळच्या नाश्त्यासोबत नेहमी ज्यूस प्यावे.
- दुपारच्या जेवणासोबत लस्सी किंवा ताक प्यावे.
- रात्रीच्या जेवणासोबत नेहमी दूध प्यावे.
- रात्रीच्या वेळी आंबट फळे खाऊ नयेत.
- आईस्क्रीम कधीही खाऊ नये.
- फ्रिजमधून काढलेले पदार्थ १ तासानंतर खावेत.
- शीतपेये अजिबात पिऊ नयेत.
- तयार झालेले जेवण ४० मिनिटात खावे.
- दुपारचे जेवण पूर्ण जेवू नये थोडी भूक असू द्यावी.
- रात्रीचे जेवण सूर्य मावळण्याआधी करावे.
- जेवण करण्याच्या ४८ मिनिटे अगोदर पाणी प्यावे.
- सकाळी जेवण केल्यानंतर काम करावे.
- दुपारच्या जेवणानंतर थोडी विश्रांती करावी.
- रात्रीच्या जेवणानंतर किमान ५०० मीटरचा तरी एक फेरफटका मारावा.
- जेवण केल्यानंतर नेहमी वज्रासन करावे.
- रात्री ९-१० वाजेपर्यंत झोपावे.
- जेवण कधीही पोट भरून करू नये. थोडी भूक नेहमी ठेवावी.
- रात्री सलाड खाऊ नयेत.
- जेवण नेहमी जमिनीवर बसून व व्यवस्थित चावून खावे.
- चहा पिणे सहसा टाळावे.
- दुधात नेहमी हळद टाकून प्यावे.
- आयुर्वेद चिकित्सा पध्दती आरोग्यासाठी चांगली आहे.

हसा मुलांगो हसा

गिन्हाईक : दोन पंखे द्या.

दुकानदार : कोणत्या प्रकारातले पाहिजेत?

गिन्हाईक : लेडीज आणि एक जेन्ट्स मध्ये दाखवा.

दुकानदार : पंख्यामध्ये लेडीज जेन्ट्स असं काही नसतं.

गिन्हाईक : नाही कसं? मग त्यांची नावं उषा, बजाज अशी का बरं ठेवलीत?

पेशंट : डॉक्टर, प्रिस्क्रिप्शनमध्ये तुम्ही दिलेली सर्व औषधं मिळालीय पण वरच्या गोळ्या काही मिळाल्या नाहीत.
डॉक्टर : त्या गोळ्या नाहीयेत. मी पेन चालतय की नाही ते बघत होतो.
पेशंट : पण मेडिकल वाला तर म्हणाला की उद्या या गोळ्या आणून देतो म्हणून!

शोजारी : प्लीज मला रविवार पुरता तुमचा तबला द्याल का?

तबलजी : माझं तबलावादन ऐकून तुम्हालाही आवड निर्माण झाली वाटतं?

शोजारी : नाही हो, किमान सुट्टीच्या दिवशी तरी मला शांतपणे झोपायचं आहे.

एक कंजूष वडील आपल्या मुलाला मारत होते.

शोजारी : कशाला मारताय मुलाला?

वडील : अहो, मी त्याला सांगितलं की जिना चढताना एक पायरी सोडून चढ, म्हणजे चप्पल कमी झिजेल आणि हा दीड शहाणा दोन पायन्या सोडून जिना चढू लागला.

शोजारी : मग चांगलंच आहे ना, चप्पल अजून कमी झिजेल.

वडील : अहो, पण त्यामुळे याची पॅन्ट फाटली ना!

कपाटातील शर्ट— पॅन्ट एकमेकांशी बोलत होते.

शर्ट : आपला मालक आहे की नाही? की

पॅन्ट : हो ना !आज महिना होत आला तरी मालकानं आपल्याला बाहेर काढलं नाही.

बर्मुडा : (मध्येच) तसं काही नाहीये, मालकाला सध्या तुमची गरज नाही. माझीच तीन शिफटमध्ये ऊऱ्याची चालू आहे.

शिक्षक : उशीर का झाला शाळेत यायला ?

चिंटू : आई-बाबा भांडत होते.

शिक्षक : त्याचा उशिरा येण्याशी काय संबंध ?

चिंटू : माझा एक बूट आईच्या हातात व दुसरा बूट बाबांच्या हातात होता.

गुरुजी : सांगा बरं भारतात इलेक्ट्रिक वायर एवढ्या उंचीवर का असतात ?

गण्या : कारण भारतातील बायका त्यावर पण कपडे वाळत घालायला कमी करणार नाहीत.

डॉक्टर : गणपतराव, तुम्हाला रेमडेसिविर इंजेक्शन द्यावं लागेल.

बाबुराव : काय गणपतराव! काय म्हणते तब्बेत?

डॉक्टरांनी गोळ्या औषधं दिलीत की नाही?

गणपतराव : आवो, डाक्टर म्हणले तुम्हाला रेडा म्हशीवरचं इंजेक्शन द्यावं लागंल म्हणून!

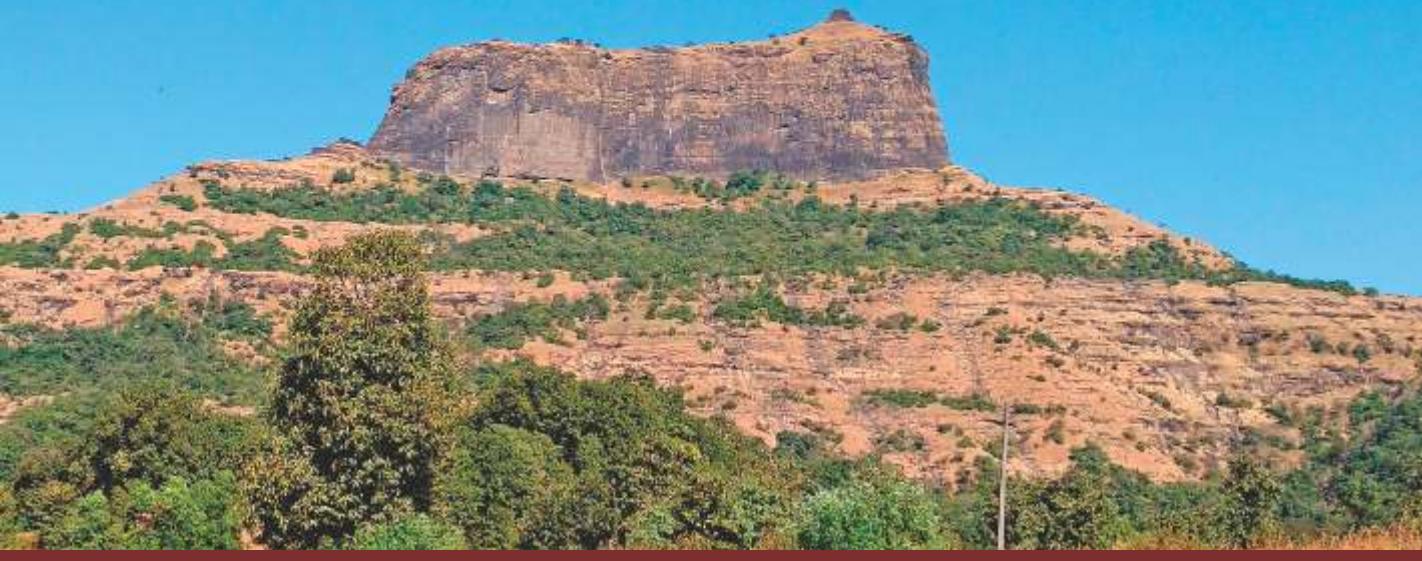
टीव्हीसमोर बातम्या ऐकता—ऐकता आजी ताडकन उठल्या आणि बँग भरून तयारी करून बसल्या.

मी : आजी तयार होऊन कुठे निघालात?

आजी : दिल्लीला!

मी : दिल्लीला? कोण घेऊन जाणार आहे तुम्हाला?

आजी : अरे तो टीव्ही वर बातम्या देणारा आत्ताच म्हणाला, “आईए हम आपको सीधे दिल्ली लेकर चलते हैं”

हरिहर किल्ला

ना शिक जिल्ह्यातील ब्रह्मगिरीच्या वसलेला हरिहरगड उर्फ हर्षगड आहे. हा किल्ला प्राचीन काळात बांधला गेलेला आहे. अहमदनगरच्या निजामशाहाच्या ताब्यात हा गड होता. १६३६ साली शाहजीराजांनी शेजारचा त्यंबकगड घेताना हाही किल्ला जिंकून घेतला. मात्र नंतर याचा ताबा मोगलांकडे गेला. पुढे १६७० मध्ये मोरोपंत पिंगळे यांनी हा गड जिंकून स्वराज्यात मोलाची भर घातली. ८ जानेवारी १६८९ रोजी मोगल सरदार मातव्हरखान याने हा किल्ला जिंकला. शेवटी १८१८ मध्ये हा गड मराठ्यांच्या ताब्यातून इंग्रजांनी जिंकून घेतला. इतकी मालकी अनुभवणारा हा किल्ला इतिहासकाळात शेजारच्या त्यंबकगडा पाठोपाठ या भागातील महत्त्वाचा दुसरा किल्ला आहे. कारण आजही या किल्ल्याच्या पायथ्याच्या वाडयांना टाकेहर्ष, आखली हर्ष अशा नावाने

ओळखले जाते.

असा हा त्रिकोणी आकाराचा हरिहरगड त्याचा सरळसोट दगडी जिन्याचा मार्ग, पुढे लागणारा बोगदा व गडावरील सर्व दुर्ग अवशेष वैशिष्ट्यपूर्ण असेच आहेत. त्याच्यावर पोहोचण्यासाठी दगडात खोदलेल्या खड्या जिन्याच्या मार्गामुळे दुर्गयात्रींच्या परिचयाचा आहे. समुद्रसपाटीपासून ११२० मीटर उंचीवर उभा असलेला हा त्रिकोणी आकाराचा किल्ला, त्याचा कातळ कोरीव पायऱ्यांचा मार्ग, त्याची बोगद्यातून करावी लागणारी अंतिम चढाई हे सारं सारं गिरिप्रेमींच्या डोळ्यांचे पारणे फेडणारे आहे. १८१८ सालच्या मराठेशाही बुडविण्याच्या इंग्रजांच्या धडक कारवाईत कॅप्टन ब्रिंज हा इंग्रज अधिकारी हरिहरगड जिंकून घेतांना याच्या पायऱ्या बघून आश्चर्यचकित झाला व उद्गारला, “या किल्ल्याच्या पायऱ्यांचे वर्णन शब्दात करणे कठीणच. सुमारे २०० फूट सरळ व तीव्र चढाच्या

या पायन्या अति उंच ठिकाणावर बांधलेल्या एखाद्या जिन्यासारखा वाटतात.” खरेतर त्या वेळी इंग्रजांचे धोरण गिरीदुर्गाच्या वाटा व प्रवेशमार्ग तोफा लावून उद्घवस्त करण्याचे होते. त्या धोरणास अनुसरुन त्यांनी अनेक गडांचे मार्ग उद्घवस्त केलेसुद्धा (उदा. अलंग—मदन—कुलंग, सिद्धगड, पदरगड, औंडा इ.) पण हरिहर किल्ल्याच्या अनोख्या पायन्यांनी आपल्या राकट सौंदर्याची मोहिनी अशी काय कॅप्टन ब्रिंजवर घातली की त्याने हरिहरगड जिंकून घेतला पण त्याच्या सुंदर पायन्याच्या मार्गाला मात्र हात लावला नाही. यावरुनच लक्षात येते की हरिहर त्याच्या पायन्यांसाठी सुद्धा प्रसिद्ध आहे.

किल्ल्यावर डोंगराच्या मध्यभागी शेंदूर फासून ठेवलेले अनगड देव आपणास दिसतील. त्यांच्या मध्यभागी एक त्रिशूळही रोवून ठेवलेला असून हा अनामिक देवतांचा दरबार येथून जाणान्या—येणान्यांचे लक्ष वेधून घेतो. पुढे गेल्यानंतर आपण काही वेळातच किल्ल्याच्या अजस्त्र अशा काळ्या पहाडासमोर येतो. हरिहर किल्ल्याच्या पायथ्यावरून किल्ल्याच्या पायन्यांच्या मार्गाकडे दृष्टी देताच हा अक्षरशः गगनाला भिडलेला मार्ग पुढे आपणास स्वर्गारोहणाचा अद्भुत अनुभव देईल, याबद्दल मनात तिळमात्र शंका उरत नाही. काळ्या कातळात एका पाठोपाठ एक पायन्या कोरलेला हा दगडी जिन्याचा मार्ग एका वेळी एकच व्यक्ती वर चढू शकेल इतका अरुंद आहे. म्हणून काळजीपूर्वक वाटचाल करावी. शेवटी साधारण नव्वद पायन्यांचा सोपान चढल्यावर आपण हरिहर किल्ल्याच्या पहिल्या छोटेखानी पण देखण्या प्रवेशद्वारात येऊन पोहोचतो. आपण येथे थोडा वेळ थांबून थंडगार वान्याचा आनंद घ्यायचा व पुढील चढाईस ताजेतवाने व्हायचे.

हरिहर किल्ल्याचे हे पहिले प्रवेशद्वार व त्याच्या दोन्ही बाजूस असणारे दोन लहान बुरुज कातळात खोदून काढलेल्या मार्गाची शोभा वाढवितात. गडाच्या या प्रवेशद्वारा शेजारीच गणरायाची शेंदूर फासलेली एक छोटी मूर्ती दिसेल. या मार्गाने अंग चोरत पुढे गेल्यानंतर

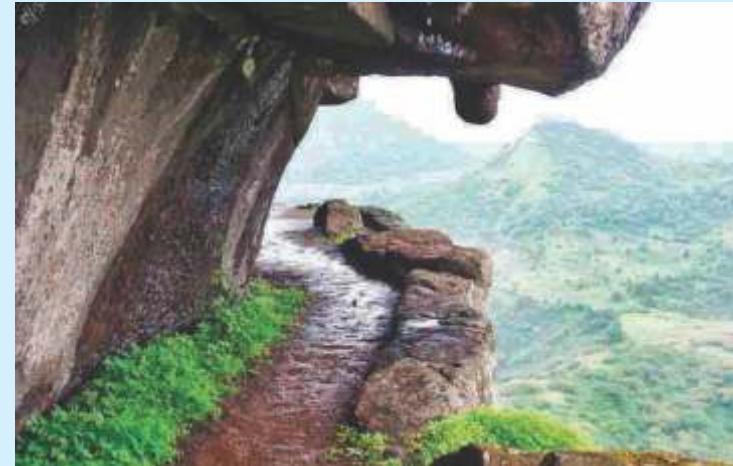
कातळातच खोदलेले दोन दरवाजे पार केल्यावर परत साधारण १३० पायन्यांचा दगडी जिना लागतो. या मार्गाच्या दोन्ही बाजूसुद्धा हाताचा पंजा रुतविण्यासाठी खोबणी असून त्यांची मदत घेत आपण धापा टाकत शेवटी अंतिम प्रवेशद्वारात येऊन पोहोचतो. हरिहर किल्ल्याचा हा शेवटचा छोटा दरवाजा पार करून थोडे पुढे गेल्यावर डाव्या हाताला खालच्या बाजूला एक गुहा आहे. पण तिथे उत्तरण्यासाठी दोराची मदत घेणे गरजेचे ठरते. त्यामुळे वरूनच ही गुहा पाहून पुढे गेल्यावर गडाच्या सदरेचे अवशेष आपणास दिसतात. ते पाहून पुढे गेल्यावर तीन पाण्याची टाकी व एक प्रशस्त तलाव लागेल. पश्चिम बाजूने दगडी भिंत बांधून पाणी अडविलेल्या या तलावाच्या काठावर हनुमंताचे छोटे देऊळ असून येथील बाजूच्या खडकावर उघडयावरच शिवलिंग व नंदी आपणास दिसेल.

पुढे पायवाटेच्या उजव्या हातास ५०-६० फूट उंचीची एक टेकडी आपणास दिसते. हरिहर

किल्ल्याचा सर्वोच्च माथा असणारी ही टेकडी आपण शेवटचा कातळटप्पा चढून पार करायची. येथे माथ्यावर पोहोचताच अगदीच छोट्या सपाटीवर देवांची दाटी दिसते. या टेकडीच्या माथ्यावरून सभोवारचे दृश्य मात्र फारच छान दिसते. उत्तरेला नजर फेकताच वाघेरा तर दक्षिणेला वैतरणा तलावाच्या पाश्वर्भूमीवर उभे असलेले कावनाई व त्रिंगलवाडी किल्ल्याचे डोंगर फारच आकर्षक दिसतात. पूर्वला कापड्या, ब्रह्मा व त्यांच्या मागे ब्रह्मगिरीचा किल्ला उर्फ त्र्यंबकगड दिसतो.

खाली उतरून समोरील घुमटाकार माथा असलेल्या दगडी ३० फूट लांब व १२ फूट रुंद अशा या दगडी कोठीत जावे. कोठीचा प्रवैशद्वार मात्र अगदी छोट्या खिडकीसारखे असून या कोठीत दिवसासुद्धा काळोख असतो. इतिहास काळातील ही दारूकोठाराची वास्तू गडावरील एकमेव छत शाबूत असलेली इमारत आहे. येथून समोर दिसणारा ब्रह्मा डोंगर फारच सुंदर दिसतो. येथे आपली गडफेरी पूर्ण होते. संपूर्ण गडफेरी व्यवस्थितरीत्या पूर्ण करण्यास दोन तास लागतात. गड पाहून परत उतरताना मात्र आपणास काळजीपूर्वक उतरावे लागते.

हरिहरला भेट देण्यासाठी आपण नाशिकच्या बसस्थानकावरून घोटी किंवा खोडाळ्याला जाणारी बस पकडायची. त्या बसने आपण उतरायचे मात्र निरगुडपाडा गावात. बसमधून पायउतार होताच समोरच्या उजव्या हाताला हरिहर उर्फ हर्षगडचा वैशिष्ट्यपूर्ण डोंगर दिसतो. तेथून अगदी मळलेल्या वाटेने आपण तासाभरात हरिहर किल्ल्यासमोरील मोकळ्या पठारावर येऊन

पोहोचतो. जे दुर्गप्रेमी त्र्यंबकेश्वरहून इकडे येणार आहेत त्यांना सोईचा असा एक दुसरा मार्गसुद्धा आहे. त्र्यंबकेश्वराहून मोखाडा किंवा जळ्हारला जाणाऱ्या बसने त्यांनी साधारण १५ कि.मी. चा प्रवास केल्यावर डाव्या हातास हर्षवाडी फाट्यावर उतरावे. येथून कळमुस्ते मार्ग साधारण ४ कि.मी.ची पायपीट केल्यानंतर आपण हर्षवाडीजवळ येऊन पोहोचतो. येथून एका बंधान्याच्या काठाने पुढे साधारण पाऊण तासाची खडी चढाई केल्यानंतर आपण हरिहर किल्ल्यासमोरील मोकळ्या पठारावर येऊन पोहोचतो. या रम्य वाटेवर एक आश्रम, त्याच्या शेजारी प्राचीन दगडी पुष्करिणी व गणेश मंदिरही आपणास पाहता येते.

निरगुडपाडयावरून काय किंवा हर्षवाडीकडून काय, दोन्ही वाटा आपणास साधारण तासाभराच्या पायपिटीनंतर हरिहर किल्ल्यासमोरील मोकळ्या पठारावर आणून सोडतात.

वाघांचे शहर

वि दर्भाचा विकास करण्याकरिता सरकार पर्यटकांना आकर्षित करण्यासाठी अभयारण्यांचा विकास करीत आहे. चंद्रपूर जिल्ह्यातील ताडोबा व्याघ्र प्रकल्पात वाघांची संख्या १०० च्या वर गेली असून अमरावती जिल्ह्यातील मेळघाटात वाघांचे अस्तित्व वाढत असून आता देशाच्या नकाशात विदर्भ हे वाघांचे शहर म्हणून ओळखले जाणार आहे. टायगर गेट वे म्हणून विदर्भ ओळखला जाणार आहे. सरकार वाघांचे अस्तित्व वाढविण्यासाठी तसेच देशविदेशातील पर्यटकांना विदर्भाकडे आकर्षित करण्यासाठी प्रयत्नशील आहेत.

विदर्भात ताडोबासह आता ७ ते ८ ठिकाणी अभयारण्ये आहेत. प्रत्येक अभयारण्यात पर्यटकांना वाघ दिसत असल्यामुळे पर्यटकांची गर्दा वाघ पाहण्यासाठी वाढत आहे. हे लक्षात घेऊन केंद्र सरकार लवकरच व्याघ्रप्रकल्पाकडे विशेष लक्ष देणार असल्यामुळे विदर्भ वाघांचे शहर बनणार

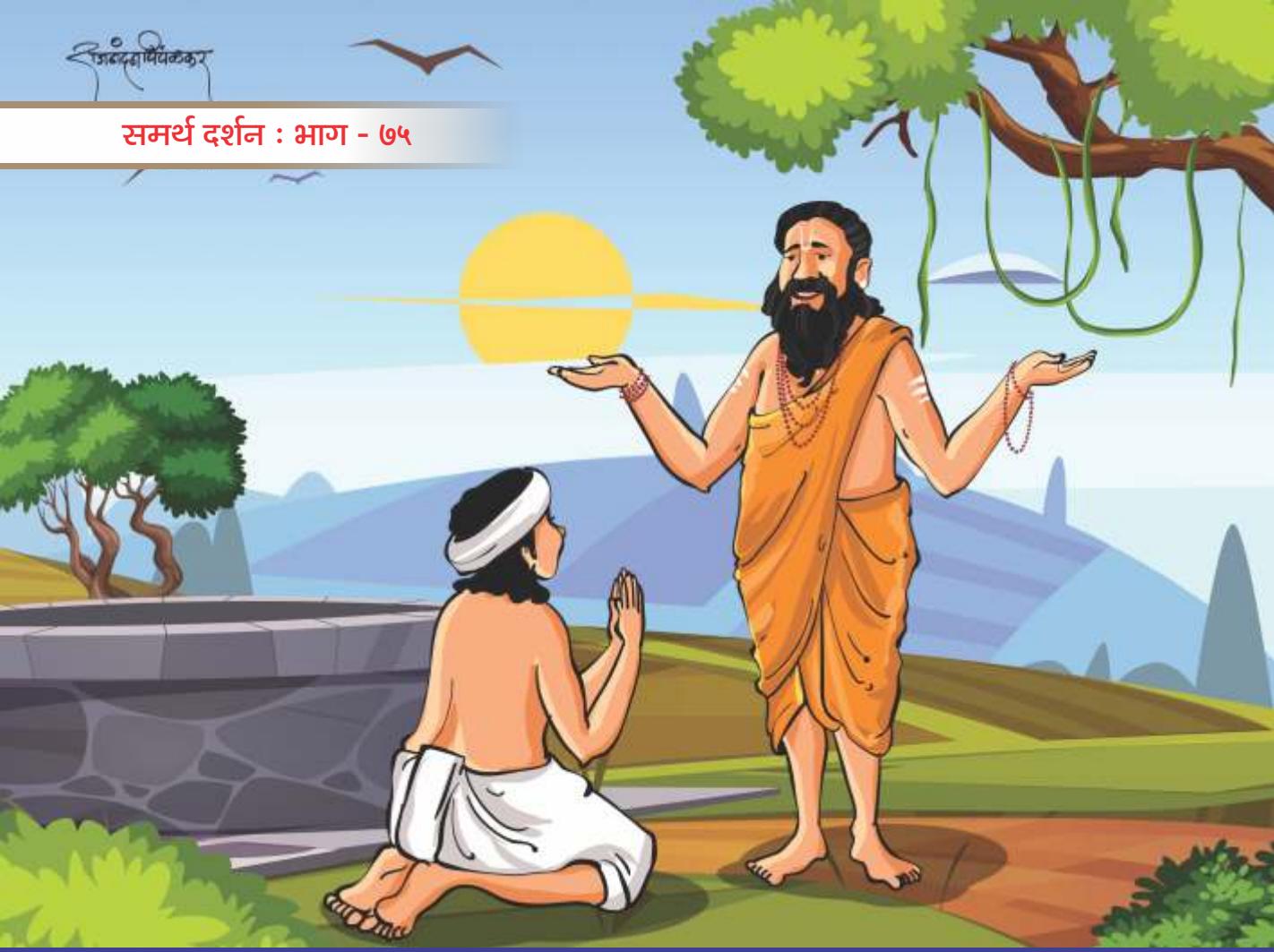

आहे. आजपर्यंत मेळघाटामध्ये निसर्ग सौंदर्य असताना तेथे वाघ सहजासहजी दिसत नाही अशी ओरड होती. पण तेथेही आता ३० ते ३२ वाघ असल्याचे लक्षात आल्याने पर्यटकांना वाघ दिसणे ही एक आगळीवेगळी मेजवानी ठरणार आहे. ताडोबा व्याघ्रप्रकल्पात सहजासहजी वाघ दिसत होते.

आता विदर्भातील सर्वच अभयारण्यांत पर्यटकांना वाघ दिसू लागले आहेत. दच्याखोच्यांमध्ये नटलेला मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प, २००० चौरस कि.मी. च्या परिसरात घनदाट जंगलाने व्यापला असून तेथेही ३०-३२ वाघ नुकतेच वन्यप्रेमींना आढळून आले आहेत.

जयराम स्वामींना समज

एकदा समर्थ जयराम स्वामींच्या भेटीसाठी वडगावी जाऊन, तेथे काही दिवस राहिले होते. त्यावेळी एक ब्राह्मणाचा तरुण मुलगा वारला. तो एकुलता एक असल्यामुळे व त्याची पत्नी तरुण असल्यामुळे त्याचे माता पिता फारच शोक करू लागले. जयराम स्वामी व समर्थ स्नानाला जात असताना तो शोक त्यांनी ऐकला. तेव्हा

जयरामस्वामींनी त्यांची करुन येऊन ते म्हणाले, “बाबांनो, हा मुलगा तर तुमचा जिवंत आहे आणि तुम्ही रडता का?”

त्यांनी लगेच प्रेतावरुन हात फिरवला. तेव्हा तो मुलगा निजून उठल्याप्रमाणे “राम राम” म्हणत उठला. बरोबरीची सर्व मंडळी त्याला घेऊन घराकडे गेली. ही गोष्ट समर्थाना रुचली

नाही. तथापि ते त्या समयी काही बोलले नाहीत.

दुसऱ्या दिवशी स्नान करायच्या वेळी जयराम स्वामींना घेऊन समर्थ नदीवर जाण्यास निघाले, “जयराम आज स्नानाला नदीवर न जाता येथे विहिरीवरच स्नान करुया.”

जयराम स्वामींनी उत्तर दिले, विहीर खोल असून तिला पायऱ्या नाहीत, आणि मला पोहायला ही येत नाही.

समर्थ म्हणाले, “नाही येत तर नाही, मी आहे की नाही, टाक तू उडी.”

ही आज्ञा ऐकून जयराम स्वामींनी लागलीच आत उडी टाकली. स्वामींनी उडी टाकताच समर्थ जे तेथून निघाले ते थेट चाफळची वाट धरून चालू लागले. इकडे वडगावच्या मठात स्वयंपाक वगैरे होऊन शिष्य मंडळी समर्थ व जयराम स्वामी केव्हा येतात, म्हणून वाट पाहत बसली होती. पण संध्याकाळ झाली तरी कोणाचाच पत्ता नाही. तेव्हा सारी मंडळी घाबरून गेली. कित्येक शिष्यांनी जाऊन नदीवर शोध केला. परंतु कोठे काही पत्ता नाही.

ह्याप्रमाणे तीन दिवस गेले. त्यांचे झाले तरी काय, म्हणून दोन शिष्य चाफळला गेले; तो तेथे समर्थ मात्र आहेत. जयराम स्वामी कोठे आहेत म्हणून विचारले, तेव्हा समर्थ रागाने म्हणाले, “आम्हाला काय माहित तुमचे

स्वामी.”

शिष्यांनी नेत्रात अश्रू आणून पुन्हा विनंती केली, “आपण व ते बरोबर स्नानाला गेलात आणि परस्पर चाफळ ला आलात. स्वामींचा तर कोठेच ठावठिकाणा नाही व आपण तर रागाने असे बोलता, तेव्हा आम्हाला वाली कोण?” असे म्हणून पाय धरू लागले, तेव्हा समर्थांना त्यांची दया आली आणि ते त्या शिष्यांबरोबर निघून वडगावच्या विहिरीवर आले. तिच्या काठावर उभे राहून, “जयराम बाहेर ये.” म्हणून हाक मारताच जयराम स्वामी आतून म्हणाले “मला वर घ्यावे.”

नंतर मोठ्या प्रयासाने शिष्यांनी त्यांना वर घेतले. तेव्हा जयराम स्वामींनी समर्थांच्या चरणावर मस्तक ठेवत विचारले, “एवढी शिक्षा देण्यासारखा अपराध कोणता?”

समर्थ म्हणाले, “अरे जर तू त्या ब्राह्मणाच्या मुलाप्रमाणे सारीच माणसे जिंवंत करू लागलास, तर सारी पृथ्वी तुझ्याकडे येईल आणि सृष्टीची रहाटी बंद पडेल.”

जयराम स्वामींनी क्षमा मागत पुन्हा असे करणार नाही, असे सांगितले व ते समर्थांना वडगाव च्या मठात घेऊन गेले. थोडे दिवस राहून मग समर्थांची स्वारी चाफळ ला गेली.

क्रमशः

किट्टी

चित्रांकन व लेखन :
अजय कालडा

मुलांनो ! आज तुम्हा सर्वांची विज्ञान विषयाची परीक्षा आहे. तुम्ही सर्वजण तयार आहात ?

मुलांनो, कोणत्याही बाटलीला हात लावू नका कारण सर्व बाटल्यांमध्ये केमिकल आहेत.

ठीक आहे मँडम !

अंग किट्टी ती दुर्बीण खाली ठेव. ही
तुझ्या कामाची वस्तू नाही.

मी तर फक्त बघत आहे मोंटू.

मी ही दुर्बीण स्वतःकडे ठेवून घेते.
मोंटू इकडे पाहत नाही आहे.

मुलांनो, आता आपण सर्व प्रात्यक्षिक
करणार आहोत. सर्वांनी इकडे लक्ष द्या.

व्हा ! मज्जा आली. ही दुर्बीण किती सुंदर आहे.

व्हा ! ह्या दुर्बिणीने पाहिल्यानंतर सर्व वस्तू मोळ्या दिसतात. आणि माझी शेपटीदेखील मोठी दिसत आहे.

आई गं ! आग-आग. माझ्या शेपटीला आग लागली. कोणी आहे ? वाचवा ! वाचवा !!

संत जनाबाई

सा त—आठ वर्षाची जनी कार्तिकी पंढरपूरात पांडुरंगाच्या दर्शनाला आली होती. पांडुरंगाचे रूप पाहताच ती आई—वडिलांबरोबर म्हणाली, “मी आता इथेंच राहणार. घरी येणार नाही. विड्युल रखुमाई माझे आई—वडील आहेत. मी त्यांची कन्या आहे. पंढरपुर हेच माझं आता माहेर आहे.” आई—वडिलांनी तिची खूप समजूत घातली; परंतु तिने ऐकले नाही. शेवटी निराश होऊन त्यांनी तिला पांडुरंगाच्या चरणी स्वाधीन करायचे ठरवले. नामदेवांचे पिता दामाशेटी हे देखील पांडुरंगाच्या दर्शनाला आले होते. त्यांनी चिमुकल्या जनीचा भक्तिभाव पाहून तिला आपल्या सोबत घरी नेले. जनी नामदेवांच्या घरातील सर्व कामं करी. कामं करताना तिच्या मुखात पांडुरंगाचं नाम असे. संत नामदेव हे तिचे आध्यात्मिक गुरु होते. त्यामुळे ती स्वतःला नामयाची दासी असे म्हणत असे.

असे म्हणतात, की प्रत्यक्ष विड्युल जनाबाई सोबत भोजन करत असे. तिला दळण दळायला मदत करत असे. एकदा पांडुरंग नामदेवांच्या घरी जेवायला आले त्यावेळी जनाबाईला जेवायला बोलावले नाही. ती बाहेरच बसून होती. या गोष्टीचं तिला वाईट वाटलं. जेवण झाल्यावर पांडुरंग व नामदेव अंथरुणावर जाऊन झोपले. सर्वांच्या शेवटी जनाबाई जेवायला बसली तेव्हा पांडुरंग उठून तिच्याकडे आले आणि म्हणाले, “मधाशी माझं पोट भरलं नाही. नामदेवाबरोबर मी जेवायला बसलो तेव्हा त्यांनी तुला जेवण दिलं नाही म्हणून मी देखील उपाशीच उठलो.” देव देखील जनाबाईबरोबर जेवले. जनाबाईचं हृदय भरून आलं. ती

म्हणाली, “देवा, मी नामदेवांची दासी आहे म्हणून तू मला भेटलास. त्यांनीच मला माझा पिता दाखवला. तुझ्यावाचून या जगात माझं कोणी नाही. पांडुरंगा तुझं नाम माझ्या मुखात सदोदित राहू दे. तूच मला सर्व ठिकाणी दिसू दे”

पहाटे पांडुरंगाने तिला उठवलं आणि तिच्या सोबत मोलकरीण बनून दळण दळू लागले. ते जड जातं पांडुरंग स्वतः ओढत होते. जनाबाई जात्यावर ओव्या म्हणत होती. तेव्हा नामदेवांची आई जारी झाली. तिने जनाबाईला विचारलं, “जनी, तुझ्याबरोबर दुसरी मोलकरीण कोण होती?” जनाबाई काही बोलेना म्हणून तिला खूप राग आला. तिने काठी घेतली आणि दोन फटके तिला मारले. पांडुरंगाला कळवळा आला आणि ते आपल्या मूळ रूपात येऊन म्हणाले, “मीच तिला मदत करायला आलोय.” पांडुरंगाला बघून ती क्षमा मागू लागली. तिला जनाबाईची भक्ती किती श्रेष्ठ आहे हे कळून चुकलं.

एकदा जनाबाई पांडुरंगाची लीला काव्यरुपाने वर्णन करत होती आणि पांडुरंग

(पान ४४ वर)

पुरुषार्थ करावा

भगवान गौतम बुद्धांच्या काळातील ही कथा आहे. एक राजा होता. त्याने सर्व विद्वान पंडित व ब्राह्मण यांना पाचारण केले व त्यांच्यापुढे एक समस्या मांडली. राजा म्हणाला, “महाजन हो !माझे पिताश्री स्वर्गवासी झाले आहेत; परंतु गेल्या काही दिवसापासून ते रोज माझ्या स्वप्नात येतात. ते खूप दुःखी आणि कष्टी दिसतात. तेव्हा त्यांच्या आत्म्याला मोक्ष प्राप्त व्हावा म्हणून काय करावे लागेल? त्यावर काही ब्राह्मणांनी राजाला शांतीपाठ करण्याचे सुचवले. काहींनी पूजा घालण्या विषयी सुचविले.

ब्राह्मणांच्या सल्ल्याप्रमाणे राजाने पूजाविधीची तयारी केली. आता ही पूजा कोणाच्या हातून संपन्न करावी असा त्याला प्रश्न

पडला. तेवढ्यात त्याच्या लक्षात आलं, की आपल्या नगरीत भगवान गौतम बुद्ध यांचे आगमन होणार आहे. तेव्हा त्यांच्या हस्ते जर आपण हा पूजाविधी संपन्न केला तर आपल्या पिताश्रींना नक्कीच मोक्षप्राप्ती होईल.

भगवान गौतम बुद्धांचे आगमन झाल्यावर राजाने त्यांच्या चरणी विनंती केली, की आपण आपल्या हाताने पूजाविधी संपन्न करावा, जेणेकरून माझ्या पिताश्रींना मोक्षप्राप्ती होईल. बुद्ध म्हणाले, “ठीक आहे,” त्यांनी राजाला एका सरोवराच्या किनारी नेले. सोबत दोन मडकी घ्यायला सांगितली. एका मडक्यात तेल व दुसऱ्या मडक्यात खडे घालून दोन्ही मडक्यांची तोंडं कपड्याने बंद केली आणि ती

संत जनाबाई (पान ४२ वरुन)

दोन्ही मडकी राजाला सरोवरामध्ये ठेवायला सांगितली. गौतम बुद्धांनी सांगितल्याप्रमाणे राजाने दोन्ही मडकी सरोवरातील पाण्यावर ठेवली. त्या तरंगाण्या मडक्यांकडे पाहत बुद्ध म्हणाले, “राजन, आता ही लाठी घे आणि दोन्ही मडकी फोडून टाक.” राजाने दोन्ही मडके फोडली. त्याबरोबर जे मडके तेलाने भरले होते त्यातील तेल पाण्यावर तरंगू लागले व ज्या मडक्यात खडे होते ते खडे पाण्याच्या तळाशी बसले. राजाला काही कळेना, की हा कसला पूजाविधी आहे, त्याने विचारले, “भगवान हा कसला पूजाविधी आहे?” बुद्ध म्हणाले, “राजन! मला सांग की हे तेल पाण्यावर तरंगत आहे ते तळाशी बसावे व तळाला गेलेले खडे पाण्यावर तरंगावे यासाठी आपण काय केले पाहिजे?” राजा म्हणाला, “भगवान! तेल पाण्यावर तरंगते आणि खडे पाण्याच्या तळाशी जातात हा तर निसर्गाचा नियम आहे. तो कसा बदलणार?” त्यावर बुद्ध म्हणाले, “हे राजन! तेल पाण्याच्या तळाशी जावे किंवा खडे पाण्यावर तरंगावे यासाठी आपण कितीही पूजापाठ केले कर्मकांड केले, विधी केल्या तरी त्यात बदल होणे शक्य आहे का?... नाही ना! तसेच कर्माचा सिद्धांत सांगतो की आपण जीवन जगत असताना जशी कर्म केली असतील त्याप्रमाणे भोग आपल्या वाट्याला येतात. ते बदलणे कोणाच्याही हाती नाही.

प्रत्येक जण स्वतःचं भविष्य स्वतः घडवत असतो. सत्कार्माने आणि ज्ञानप्राप्तीने मोक्ष प्राप्त होत असतो. म्हणून प्रत्येक मनुष्याने मनुष्य देहात असतानाच हा पुरुषार्थ केला पाहिजे. अन्यथा कुठल्याही कर्मकांडाने मोक्षप्राप्ती होणे असंभव आहे.”

भगवान गौतम बुद्धांच्या या शिकवणीने राजाचे पूर्ण समाधान झाले. त्याचा भ्रम दूर झाला आणि त्यानेही दीक्षा घेऊन आपला जन्म सफल केला.

स्वतः त्या ओव्या लिहून घेत होते. त्यावेळी संत ज्ञानेश्वर तिथे आले आणि त्यांनी विचारले, “देवा, आपण काय लिहित आहात?” त्यावर पांडुरंग म्हणाले, “मी जनीचे अभंग लिहितोय. त्या अभंगांचं महात्म्य इतकं मोठं आहे, की जो कोणी ते पठण करील त्याच्या अंगणात मी उभा राहीन. त्याला मुक्ती देईन.” हे ऐकून सर्वांना आनंद झाला.

एकदा सर्व संत मंडळी बसली असताना ज्ञानेश्वरांनी विचारले, “जनाबाई, जसं नामदेवांनी प्रल्हाद, उद्धव यांचे अवतार घेतले. तसे, तू कोणकोणते अवतार घेतलेस?” त्यावर जनाबाई म्हणाली, “देवाने जितके अवतार घेतले त्या सर्व अवतारात मी त्यांच्याजवळ होते. आज मी त्यांची लेक बनून त्यांच्याजवळ आहे.”

नामदेव म्हणाले, “जनीने पांडुरंगाला आपल्या भक्तीने वश करून घेतले आहे. भक्तीमध्ये देवाचे आणि त्याच्या दासाचे ऐक्य होते, म्हणूनच देव तिला दळू कांडू लागतो. हलकी सलकी कामं करतो. तिच्याबरोबर अभंग गातो.”

ज्या अभंगांचा पांडुरंगाने अंगीकार केला होता, त्या जनाबाईचे अभंग संतमंडळी मोठ्या प्रेमाने गातात. पांडुरंगाच्या त्या कन्येला दासी कोण म्हणणार?

जनाबाईचा जन्म परभणी जिल्ह्यात गोदावरी नदीच्या काठी वसलेल्या गंगाखेड नावाच्या गावी अंदाजे सन १२५८ मध्ये झाला. तिच्या वडिलांचे नाव दमा असे होते तर आईचे नाव होते करुंड. ते दोघेही भगवद्भक्त असल्याने पंढरीची वारी नित्यनेमाने करत असत.

जनाबाईचे जवळ जवळ साडेतीनशे अभंग प्रसिद्ध आहेत. अशा थोर भगवत्भक्त जनाबाईने १५ मे १३५० रोजी गंगाखेड येथे देह ठेवला. त्या ठिकाणीच तिची समाधी बांधण्यात आली.

सामाजिक ज्ञान

- 1) राजवाड्यांचे शहर असे कोणत्या शहराला म्हणतात?
 - अ) बैंगलोर ब) मुंबई क) कोलकाता ड) डेहराडून

- 2) भारताचा पहिला दळणवळण उपग्रह कोणता?
 - अ) अॅपल ब) भास्कर क) रोहिणी ड) आर्यभट्ट

- 3) जहाजबांधणी कारखाना कुठे आहे?
 - अ) चेन्नई ब) विशाखापट्टणम क) मुंबई ड) कन्याकुमारी

- 4) आसाम राज्याचे प्राचीन नाव काय?
 - अ) पाटलीपुत्र ब) कुरुक्षेत्र क) कामरूप ड) हस्तिनापूर

- 5) कोसबाडच्या टेकडीवरून हे आत्मकथन कोणी लिहिलेले आहे?
 - अ) कुसुमताई लेले ब) रमाबाई रानडे क) सावित्रीबाई फुले ड) अनुताई वाघ

- 6) कोणत्या देशाचा राष्ट्रध्वज त्रिकोणी आहे?
 - अ) इंडोनेशिया ब) पेरू क) नेपाळ ड) बांगलादेश

- 7) कोवळ्या सूर्यकिरणात कोणते जीवनसत्व असते?
 - अ) अ ब) ब क) क ड) ड

- 8) कोणत्या फळापासून मनुके तयार करतात?
 - अ) द्राक्षे ब) करवंद क) लिंची ड) खजूर

- 9) शिखांची गुरुमुखी लिपी कोणी तयार केली?
 - अ) गुरुनानक ब) गुरु गोविंद सिंह क) गुरु रामदास ड) गुरु अमरदास

- 10) खालीलपैकी कोणती व्यक्तिरेखा महाभारतातील नाही?
 - अ) सुमित्रा ब) तारा क) मंदोदरी ड) गंगा

उत्तरे इतरत्र

कथा

उपकाराची परतफेड

अ जय नुकताच जिल्हाधिकारी म्हणून जिल्हाच्या ठिकाणी रुजू झाला होता. त्याला सरकारी निवासस्थान म्हणून चांगला बंगलाही मिळाला होता.

वडिलांच्या मृत्यूनंतर आईने त्याला मोलमजुरी करून शिकवले, वाढवले. आता या पदाला पोचलेला पाहून आईला अतिशय आनंद झाला. अजय म्हणाला, “आई! आता आपले दुःखाचे दिवस संपले. मी तुला आता सुखात ठेवणार.”

पुढे एक दोन वर्षे निघून गेली. आईने त्याला लग्न कर म्हणून हट्ट धरला. अजयला एका श्रीमंत कुटुंबातील मुलगी सांगून आली. पुढे त्यांचा थाटात विवाह झाला. लग्नानंतर काही महिन्यातच अजयच्या पत्नीला आपली सासुबाई अशिक्षित असल्याचे खटकू लागले. पाहुण्यांसमोर किंवा एखाद्या समारंभात तिची ओळख करून देतांना तिला लाज वाटू लागली. त्यामुळे किरकोळ गोष्टींवरून ती वारंवार अजयच्या आईशी भांडू लागली.

सासू—सुनेच्या भांडणाला अजय पण वैतागला होता. आईने कष्ट करून शिकवले याची जाणीव ठेवून तो गप्प बसत असे; पण पुढे त्यालाही वाटू लागले, की आईने वेगळे राहावे.

एके दिवशी तो हिम्मत करून म्हणाला, “आई! तू माझ्यावर जे उपकार केलेले आहेत, हे उपकार फेडण्यालायक मी आता झालो आहे. तू जेवढं काही माझ्यासाठी केलंस, त्याची परतफेड मी करून देतो. तुला चांगलं घर घेऊन देतो. तू आजपर्यंत माझ्यावर जो काही खर्च केलास तो व्याजासह मला सांग, मी तो सगळा तुला परत करेन. म्हणजे तूही सुखात राहशील आणि आम्हीही सुखात राहू.”

त्याचं हे बोलणं ऐकून आई म्हणाली, “बाळा! माझा हिशोब थोडा वेगळा आहे. मला थोडा वेळ हवाय.” अजय म्हणाला, “काही हरकत नाही. दोन—चार दिवसात सांग.”

रात्र झाली. सगळे झोपी गेले. आईने एका तांब्यात पाणी घेतले आणि ती अजयच्या खोलीत गेली. तो जिथे झोपला होता त्या अंथरुणावर तिने थोडे पाणी ओतले. बिछाना ओलसर लागल्यामुळे अजय दुसऱ्या कुशीवर वळला. आईने पुन्हा दुसऱ्या बाजूला पाणी ओतले. आईच्या या प्रकाराने तो चांगलाच वैतागला व म्हणाला, “आई! तू माझा अख्खा बिछाना ओला करून टाकलास. तुझं डोकं ठिकाणावर आहे ना? आता या बिछान्यावर मी कसा झोपू?” मुलाचा त्रागा पाहून आई म्हणाली, “बाळा! तूच तर माझ्याकडे तुझ्या अख्ख्या आयुष्याचा हिशोब मागितला नात... आता कुठे तुझ्या जन्माच्या पहिल्या दिवसापासूनचा हिशोब करायला सुरुवात

केली आहे. लहान असताना तू अशाच प्रकारे माझं अंथरुण सारखं सारखं औलं करायचास. त्यामुळे रात्र रात्र जागून मला तुला कोरडं करून झोपवावं लागत होतं आणि मी स्वतः ओल्या जागेवर झोपत होतेय पण तू तर आत्ताच घाबरलास? अजून तर खर्चाचा हिशोब करायला सुरुवातही केलेली नाही” असे म्हणून आई तिच्या खोलीत निघून गेली. अजयला रात्रभर झोप आली नाही. या घटनेने त्याचे मात्र मनपरिवर्तन झाले. त्याला आपली चूक कळून आली.

खरच आईच्या कष्टाची, मायेची, उपकाराची परतफेड कधीही होऊ शकत नाही.

—रंजना भांगरे(मुलुंड मुंबई)

भक्ताची पारख धन-दौलत किंवा श्रीमंतीने होत नाही. जर आपण विचार केला की, अमुक एक महापुरुष अनेक वर्षांपासून सत्संगात येतोय; त्याने ईश्वराचं झानही प्राप्त केलय म्हणजे आता तो लखपती किंवा करोडपती झाला असेल तर हा आपला गैरसमज आहे. भक्ताची वास्तविक पारख त्याच्या भावनेवरून होत असते. त्याचं जीवन एकरस असतं. दुसऱ्याचा तो कधीही अनादर करत नाही. कुणाचं मन दुखवत नाही. तो सदैव समाधानी असतो. ईश्वराच्या इच्छेत जगतो.

- सदगुरु बाबा हरदेवसिंहजी महाराज

क्रोकर फिश

क्रो कर फिश हा सायनिडी कुळातील मासा असून त्याला ड्रम फिश किंवा हार्डहेड फिश असेही म्हणतात. या माशाचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे हा संकटाच्या वेळी किंवा अन्य काही कारणाने तोंडाने विचित्र आवाज काढतो.

या कुळातील मासे हे विकफिश म्हणुनही ओळखले जातात. या सायनिडी कुळातील माशांच्या एकूण २७५ जाती आहेत. तर त्यात ७० प्रकारचे वर्ग आढळतात. हे मासे पर्सीफॉर्मसू वर्गात येतात. पाठीच्या मध्यापासून ते शेपटी पर्यंत ह्यांचा पाठीवरचा पंख पसरलेला असतो. यातील ड्रम फिश ही जात संपूर्णपणे रंगीत शरीराची असून चॉकलेटी छटा

असलेली असते. त्यांच्या शरीराच्या बाजूला, असलेली रेघ ही शेपटीच्या पंखाच्या टोकापर्यंत वाढत गेलेली असते. तसेच ओटीपोटाकडील पंख हा दोन भागात विभागला गेलेला असतो. तोंडाचा आकार हा खालच्या बाजूने असून तोंड आतल्या बाजूला वळलेले असते.

क्रोकर या माशाची दुसरी जात ही लांबट पट्ट्यासारखी असून लहान आणि मध्यम आकाराचा असा हा मासा आहे. साधारण पाण्याच्या तळाशी तो राहातो. उष्ण वातावरणातील पाण्यात राहाणे त्याला आवडते. आशिया, इंगलंड, दक्षिण अमेरिका, मेक्सिकोचे आखात आणि कॅलिफोर्निया येथे त्याचे वास्तव्य असते. फूड आणि स्पॉर्ट्स मासा म्हणून हा प्रसिद्ध आहे.

-संग्राहक : स्वन्जिल वि. न्हाटवळ

उलटं लटकणारं ब्रातळ आउल

ग डद तपकिरी रंगाचं हे फुलपाखरु फारवेळ एका जागी बसत नाही. मात्र, ओल्या मातीत चिखलपान करणं, हे यांचं आवडतं काम असत. तसंच घनदाट जंगलात वेगाने उडत पटकन झाडाच्या पानाखाली उलटं बसणं, हे या फुलपाखराचं वैशिष्ट्य आहे.

या फुलपाखराचा आकार लहान म्हणजे साधारणतः ५० ते ५५ मिलीमीटर एवढा असतो. पावसाळ्यात व उन्हाळ्यात हे फुलपाखरु मोठ्या प्रमाणात दिसतं. स्कीपर प्रजातीतील हे फुलपाखरु भारतात सर्वत्र आढळतं. भारताबरोबरच पाकिस्तान, नेपाळ, बांगलादेश, भूतान, ब्रह्मदेश आणि श्रीलंका इथेसुद्धा आढळतं.

नावप्रमाणेच या फुलपाखराचा रंग तपकिरी असतो. याच्या पंखाची खालची बाजू फिकट तपकिरी रंगाची असते. त्यावर ठिपके किंवा नक्षी दिसून येत नाही. पंखांची वरची बाजू मात्र गडद तपकिरी रंगाची असते आणि त्यावर काही तुरळक अर्धपारदर्शक ठिपके असतात. या प्रजातीतील नर आणि मादी हे दोघांही दिसायला सर्व साधारणपणे सारखे च असतात. घाणेरीसारख्या फुलझाडांच्या फुलांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर मध असतो. त्यामुळे या झाडांना ही फुलपाखरं सतत भेट देतात. मात्र, ती फार काळ स्थिर बसत नाहीत.

पावसाळ्यात जास्त प्रमाणात दिसणारी ही फुलपाखरं सुसाट उडतात. घनदाट जंगलात वेगाने उडत पटकन झाडाच्या पानाखाली उलटं बसणं, हे यांचं वैशिष्ट्य आहे. तसंच परत-परत त्याच ठिकाणी येऊन बसण्याची त्यांना सवय असते. सकाळच्या कोवळ्या उन्हात ही फुलपाखरं फार कमीवेळा दिसतात. उडताना अतिजलद व सरळ रेषेत उडतात. तसंच त्यांच्या जवळपास गेलो की, ती परत तसंच झटका देऊन उडतात आणि कमी अंतरावर जात पुन्हा पानाखाली उलटं लटकून बसतात.

ही फुलपाखरं स्कीपर प्रजातीतील असली, तरी इतर स्कीपर फुलपाखरांप्रमाणे पंख पसरून बसत नाहीत. तसंच उन्हाळ्यात इतर फुलपाखरांबरोबर चिखलपान करताना सर्रास आढळतात.

-संग्राहक : अंकित चं. जाधव

रंग भरा

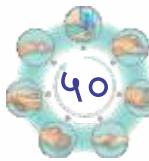
सामाजिकान् उच्चैः

१. क
२. अ
३. ब
४. क
५. ड
६. क
७. ड
८. अ
९. क
१०. ड

शा छ
को दे

१२९८७

१ आ	२ झा	३ बा	य	४ को	
	५ ने	पा	ळ		लं
६ वि	श्व		७ दु	ब	
८ का	र	गि	९ ल		स
स			१० ता	११ र	
	१३ त	१४ वा	१५ ह	ल	१२ श
१६ कां		१७ सु	दा	मा	
१८ दे	व	की		१९ न	य

हसती दुनिया
जुलै २०२१

॥ तू ही निरंकार ॥

गुरु ही सुमिरण गुरु ही पूजा गुरु ही पूजा का धर हे । गुरु ही है जगदीरवर सन्तो और गुरु परमेश्वर है । पाप विनाशक धर्म का रक्षक सत्गुरु सच का पालक है । कष्ट निवारक पीड़ा नाशक सत्गुरु जग का नायक है । सचे मन से और लगन से जो सदगुरु को ध्यायेगा कहे 'हरदेव' वही जन जग में सफल पदारथ पायेगा ।

शंकरराव जाधव
मुखी, वाई तालुका

सर्वसाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी... लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरराव जाधव
प्रचारक, सातारा झोन

THE COMPLETE FAMILY SHOWROOM

मनमोहक साड़या | ड्रेस मटेरिअल | मेन्स वेअर | चिल्ड्रन्स वेअर
| लेडीज वेअर | सुटींग शर्टींग | रेमण्ड सियारामचे विक्रेते

ऐ मन मेरे सुमिरण कर ले सुमिरण से सुख आयेगा । धेरेंगे न संकट तुझ को भवसागर तर जायेगा ।
दम दम पल छिन नाम का जो जन करता अमृत पान है । ऐसे जन को जग में सन्तो मिलता जीवन दान है ।

गुरुसिख है सन्तान गुरु की गुरु पिता गुरु माता है।
कहे 'हरदेव' कि एक अटूट ये शिष्य गुरु का नाता है।

९९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बैंक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)
फोन नं. : 9766727262 / 8999859073

RNI No. MAH/MAR/2004/15105
Postal Regd. No. MCE/78/2019-2021
WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2019-21
Publishing date on 1st of every month
Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,
Mumbai-400001 on dated 1st of every month

जनार्दन एच. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

॥ नवीनिरंकार ॥

ऑफिस : गाला नं. १, ४, ६, ८ महावीर इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नाशिंगी फाटा, विरार (पूर्व),
ता. पालघर, जि. ठाणे - ४०१३०५ (महाराष्ट्र)
कार्यालय : (०२५०) २५२७३२०/९८२२८८५५२६
ई-मेल : rajinustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
www.rajindustries.net.in

मे. विजया इंजिनिअरिंग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशलिस्ट प्लास्टिक
इंजेक्शन मोल्ड आणि ब्लो मोल्ड
(घेर ओरम टाईप डाईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

बाबाजी कंस्ट्रक्शन्स

सिड्को आणि सरकारमान्य प्राप्त १ रुम हॉल किंवदन, २ रुम हॉल किंवदन
दुकानाचे गाळे तसेच इन्डस्ट्रीअल गाळे कर्ज सुविधांसहित योग्य भावात मिळतील.

चनार्दन द्वा. पाटील
धर्मित रा. पाटील

रामेश च. पाटील
कुशल रा. पाटील